

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Mediala perspektiv på tjejer och socialt utsatta områden

Mia Albertsson

Masteruppsats (SOAM 21)

HT 2017

Handledare: Kristina Göransson

Abstract

Author: Mia Albertsson

Title: Medial perspectives on girls and socially disadvantaged neighborhoods

Supervisor: Kristina Göransson

Assessor: Verner Denvall

The aim of this study was to examine how girls from socially disadvantaged neighborhoods in Sweden are portrayed in media, as well as different perspectives on how to describe socially disadvantaged neighborhoods. With a qualitative method, data has been studied consisting of 35 articles published in six major newspapers in Sweden over a period of three years between 2014-09-30 and 2017-09-30. The theoretical framework was informed by a gender- and intersectional perspective and the notion of ‘claims-making’. The results show that girls in the studied articles are portrayed in different ways depending on the claims in the article, which is usually connected to the portrait of the socially disadvantaged neighborhood and indirectly (or directly) also to groups defined by ethnicity, class or religion. Portraits that were found consisted of visionaries, victims, good girls and “not like other girls”. The portraits were often used in dichotomized relations to boys in the neighborhoods, parents, the neighborhood itself, middleclass and the “swedish”.

Keywords:

socially disadvantaged neighborhoods, girls, media, gender, intersectional analysis, claims-making

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	2
1.1. Problemformulering.....	4
1.2. Syfte.....	7
1.3. Frågeställningar	7
2. TIDIGARE FORSKNING	7
2.1. Berättelser från socialt utsatta områden.....	8
2.2. Bostadsområde, kön och etnicitet i media	10
3. TEORI	12
3.1. Genus	12
3.2. Intersektionalitet	13
3.3. Anspråksformulering.....	15
3.3.1. Massmedia och anspråksformulering.....	15
4. METOD	16
4.1. Perspektivansats	16
4.2. Dokumentanalys	19
4.3. Urval och sökvägar	19
4.4. Bearbetning och kodning	22
4.5. Etiska överväganden.....	23
4.6. Tillförlitlighet och begränsningar.....	24
5. EMPIRI OCH ANALYS	25
5.1. Perspektiv på socialt utsatta områden.....	25
5.1.1. En nyanserad bild av socialt utsatta områden.....	26
5.1.2. Ett parallellt problemsamhälle.....	29
5.1.3. Invånarna ger en annan bild av området	35
5.1.4. Att bryta upp från området	37
5.1.5. En sammanfattning	39
5.2. Tjejtyper	40
5.2.1. ”Visionären”	40
5.2.2. ”Offret”.....	43
5.2.3. ”Duktig och skötsam”	47
5.2.4. ”Inte som andra tjejer”	49
6. AVSLUTANDE DISKUSSION	51
REFERENSER	55
BILAGA 1	59

1. Inledning

1.1. Problemformulering

Socialt utsatta områden i Sverige har under senare år stått i strålkastarljuset för både svensk och internationell media. Fokus för medias uppmärksamhet utgörs ofta av kriminalitet och gäng bland unga (Liljeholm Hansson (2014)). En händelse som väckte påfallande medial och politisk uppmärksamhet 2013 var det som kom att gå under namnet Husbykravallerna. Händelsen bestod i brinnande bilar och stenkastning från unga i Husby (de los Reyes & Hörnqvist 2016). Husbyinvånare intervjuades och politiker uttalade sig om vad som utgjorde problemet och vad som var lösningen. Medias skildringar var ensidiga, skrivna utifrån en förbestämd problemformulering och inte tillräckliga för att återge vad som hände under de oroliga dagarna i Husby maj 2013. Detta ansåg forskarna Paulina de los Reyes och Magnus Hörnqvist (2016), redaktörerna bakom antologin *Bortom kravallerna. Konflikt, tillhörighet och representation i Husby*. En observation som gjordes i en delstudie i antologin var hur frågor som lyftes i medierapporteringen från Husbykravallerna återspeglade politiska frågor på dagordningen i riksdagsdebatten (Boréus 2016). Sådana frågor kunde röra satsningar på ungdomar i fattiga förorter inriktade på att få in dem i arbete eller skola, samt på socialtjänståtgärder. Detta kan ses som ett exempel på det Hirdman och Kleberg (2015) menar med medieinstitutionens unika ställning i samhället för reproduktionen av kunskap och makt. Medialt framförda perspektiv på socialt utsatta områden och dess invånare har på detta sätt en relevans för det sociala arbetet. Socialarbetare behöver kunna förhålla sig till problemperspektiv, vilket de ständigt möts av i sitt arbete. Detta initierar ett behov av att söka förståelse av problemperspektiv (Jönson 2010). Utifrån Boréus (2016) resultat kan vi också se hur medialt innehåll korrelerar med politisk makt och får betydelse för välfärdsstatens insatser till unga i socialt utsatta områden. I skenet av detta kan betydelse av medieinnehåll också ses för det sociala arbetet. Fokus för denna studie kommer vara hur tjejer i socialt utsatta områden porträtteras i media. För en djupare förståelse av dessa mediala porträtt kommer även olika mediala perspektiv på socialt utsatta områden att undersökas.

Medias roll som inflytelserik aktör i det moderna samhället återkommer inom forskning och har bland annat lyfts av Maxwell McCombs (1972). Han menar att media inte endast är att betrakta som en aktör återspeglandes verkligheten, utan en som sätter agendan för vad vi pratar om och som påverkar människors uppfattning om vilka ämnen som är viktiga att prata om. Denna bild av media återkommer i Donileen R. Losekes (2003/2010) teori om *claims-*

making som kommer användas för analysen i denna studie av perspektiv på tjejer och socialt utsatta områden. *Claims* och *claims-makers* kan översättas till termerna anspråk och anspråksformulerare, använda av Jönson (2010) som också presenterat detta socialkonstruktivistiska spår tillsammans med sin metodfokuserade perspektivansats. Termerna anspråk och anspråksformulerare syftar på görandet av sociala problem där anspråksformulerare för fram anspråk på vad som är och inte är ett problem. Dessa anspråk kan godtas eller avvisas av mottagarna av anspråken (kallade *audience*) (Loseke 2003/2010, Jönson 2010). Media lyfts av Loseke (2003/2010) fram som en betydelsefull aktör då hon menar att media både utgör en arena för andras anspråk och samtidigt är en anspråksformulerare i sig själv. I studiet av perspektiv på tjejer och socialt utsatta områden är media på detta vis ett relevant fokus, där anspråk och dess formulerande aktörer kan identifieras för en djupare förståelse.

Hirdman och Kleberg (2015) menar att det har bedrivits för lite forskning om medierepresentationer av individer och grupper ur ett intersektionellt perspektiv. Deras argument för mer medieforskning ur ett intersektionellt perspektiv är ”för en ökad uppmärksamhet kring komplexiteten i mänskliga identiteter och (makt-) relationer i medieutbudet såväl som i samhället.” (s. 35). Det är också vad denna studie kommer ta fasta vid. Detta genom att fokusera på mediala porträtteringar och perspektiv på tjejer och socialt utsatta områden, med genusteori som utvidgats med ett intersektionellt perspektiv. Genus kommer användas för analysen i denna studie i termer av *görandet* av kön och *identifikation/disidentifikation*, samt *dikotomier*, där man inom genus främst syftar på genussystemets lag om den dikotoma relationen mellan manligt och kvinnligt (Hirdman 1988, Butler 2005).

Tidigare forskning har gjorts som riktats mot mediala porträtteringar av ”invandrare” där man använt sig av intersektionell analys. Inom detta forskningsfält kan lyftas två mediastudier som ingår i antologin *Maktens (o)lika förklädnader. Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige* (de los Reyes, Molina & Mulinari (2003). Den ena står Ylva Brune (2003) bakom där hon undersökt hur ”invandrare” porträtterades i tidningsmedia 1975 och 1997 i Sverige. I studien framgår både identifierade porträtt av ”invandrantjejer”, ”invandarmän”, ”invandrarkvinnor” och ”invandrarkillar”. Av studien kan bland annat utläsas hur invandrantjejer kunde porträtteras i relation till invandrarkillar, där Brune (2003) fann typberättelser som gick ut på att tjejer försökte bryta sig loss från sin *andra* kultur för att

närma sig ”svenska” flickor och bli en del av ”oss”. I den andra mediastudien i antologin, gjord av Anna Bredström (2003), är fokus främst riktat mot ”invandrarkillar” i svensk media men även ”invandrare” i allmänhet. Bredström fann bland annat att ”invandrarfamiljer” kunde porträtteras som ”misslyckade” eller ”trasiga” familjer i media, till exempel utifrån föräldrar som inte var tillräckligt integrerade (s. 198). Dessa studier slår till viss del ann den målgrupp som ringats in för denna studie utgörandes av tjejer i socialt utsatta områden, med tanken att invandrarantalet ofta är högt för just dessa områden (Brå 2016). Här kan även Urban Ericssons (2007) studie lyftas som riktade sitt fokus mot ”invandrantäta förorter” i Sverige och hur dessa framställdes i media. Även medias framställningar av dessa förorters invånare undersöktes. Av studien framgick att ”invandrare” från ”invandrantäta förorter” fick representera förorten och förkroppsligade bilden av förorten. Termen invandrare problematiseras återkommande inom forskning då frågor kan höjas om när denna kategorisering egentligen är motiverad. När slutar individer vara invandrare? För denna studies analys kommer likt Ericsson (2007) ett socialkonstruktionistiskt perspektiv på begreppet invandrare att användas. Detta går ut på att kategoriseringen används för de individer som media *gör* till invandrare.

Tidigare forskning på unga i socialt utsatta områden återfinns vi i bland annat Nils Hammaréns (2008) studie. Han har genom intervjuer av unga män i Göteborgs ”mångkulturella” förorter undersökt deras identitetsskapande i termer av maskuliniteter och intersektionalitet. Han fann informanterna i högsta grad vara påverkade av omgivningens bild av dem och deras bostadsområden, där de i egenskap av ”invandrar”- och förortsskallar bar med sig representationer av sina bostadsområden, där de betraktas som farliga och kriminella. Grupperns påverkan av och relation till media och det omgivande samhället gör sig påmint av Hammaréns (2008) resultat och initierar fortsatta studier inom detta område, inte minst inom socialt arbete.

För denna studie kommer medietexter i form av artiklar i svensk dags- och kvällspress att studeras och analyseras med Losekes (2003/2010) och Jönsons (2010) teoretiska begrepp som verktyg. Studien tar avstamp i ett socialkonstruktionistiskt perspektiv och med ett stöd från Jönsons (2010) perspektivansats. Med ett socialkonstruktionistiskt perspektiv kommer fokus inte att riktas mot vad som är ”sant” (Loseke 2003/2010), istället ämnas anspråken i artiklarna att studeras utifrån hur de konstruerar identiteter och perspektiv på tjejer och socialt utsatta områden. Vidare kommer även genus och intersektionalitet att nyttjas som perspektiv i

närmandet av det empiriska materialet för att tolka de perspektiv och porträtt på tjejer och socialt utsatta områden som träder fram i medietexterna.

1.2. Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka mediala perspektiv på tjejer och socialt utsatta områden. Detta för att nå en förståelse av de anspråksformuleringar som ligger till grund för dominerande porträtteringar av tjejer och socialt utsatta områden.

1.3. Frågeställningar

- Vilka perspektiv kan urskiljas i svenska dags- och kvällstidningar på socialt utsatta områden och vilka anspråksformuleringar ligger till grund för dessa perspektiv?
- Hur porträtteras tjejer från socialt utsatta områden i svenska dags- och kvällstidningar?
- Vilka aktörer bereds plats för sina perspektiv?

2. Tidigare forskning

I utforskandet av kunskapsläge och tidigare forskning rörande de frågor aktuella för denna studie har sökningar främst gjorts på LUB Search, men även Lunds universitets- och Malmö Högskolas bibliotek och Google. Sökningarna har inriktats mot både tjejer, men även andra invånare från socialt utsatta områden, samt bostadsområdena i sig som fokus. Det har även kombinerats med medianalys för att finna specifika forskningsstudier nära relaterade till denna studie. Kunskapsläget sprider sig över flera ämnesfält, där kulturgeografi, socialt arbete, sociologi, urbansociologi och feministisk medieforskning utmärker sig. Inom fälten har teman som genus, rasism, intersektionalitet och lokalitet återkommit. Utvalda studier kommer i detta avsnitt presenteras tematiserade främst utifrån studiernas metod, där första delen utgår från intervjuer och observationer i socialt utsatta områden med fokus på identitetsskapande och relationen till området och omgivningen. Den andra delen inriktas på medianalys om socialt utsatta områden och minoriteter. Inledningsvis presenteras här en definition av socialt utsatta områden som formulerats av Brå (2016). I definitionen lyfts fram faktorer som karakteriserar ett socialt utsatt område, vilket ringar in aspekter som kommer lyftas i analysen och ger en bild av den miljö som medieperspektiven inriktar sig på.

I vissa bostadsområden är brottsligheten och otryggheten högre än i övriga landet. Det rör sig då ofta om områden som också utmärks av andra sociala problem som låg socioekonomisk status, hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och höga ohälsotal. Ofta är andelen invandrare hög och valdeltagandet lågt. Sådana socialt utsatta områden förekommer framför allt utanför och i stora städer, men finns också på mindre orter runt om i landet. Den brottslighet som utmärker de socialt utsatta områdena är dels sådant som kan karaktäriseras som sociala ordningsstörningar, dels allvarligare brott som dock inte direkt involverar allmänheten. Det handlar då om öppen narkotikahandel med många ungdomar inblandade och kriminella gäng som skrämmer de boende, bland annat genom att de skjuter på varandra. Denna typ av brott bidrar troligen till att en avsevärt högre andel än i övriga områden känner sig otrygga och har lågt förtroende för polisen (Brå 2016).

2.1. Berättelser från socialt utsatta områden

Nils Hammarén (2009) har i sin avhandling *Förorten i huvudet - unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige* lyft hur bilden av killar i förorten påverkar hur de ser på sig själva. Hammarén har i sin studie intervjuat unga män i åldern 17–20 från “mångkulturella” stadsdelar i Göteborg. I studien har undersökts hur maskuliniteter och sexualiteter konstrueras hos dessa unga män i relation till intersektionella skärningspunkter av kategorier som etnicitet, genus, klass och lokalitet. För sin analys har Hammarén (2009) använt sig av poststrukturalistiska teorier, där både genusteori med Judith Butler i täten och postkoloniala perspektiv bidragit till studiens resultat. Det framkommer att killar i förorten påverkas och tyngs av representationer av dem och deras bostadsområden. Det fanns en utifrån kommande föreställning om killarna som farliga förortskillar, vilket var en bild de behövde förhålla sig till och utveckla strategier för. Det visade sig att de unga männen reagerade på de ofta negativa representationerna med *gendered* och *sexual* strategier som bland annat kunde innebära att tala ner unga män i andra rikare stadsdelar som snobbiga och feminina. Hammaréns (2009) studie fokuserar på en intressant aspekt i relation till denna studie, där hans studie fokuserar på unga mäns identitetsskapande i relation till platsens representationer. Istället kommer den här studien att titta på det Hammarén (2008) benämner som representationer, fast här i termer av perspektiv och porträtteringar. Den här studien kommer också ha sitt huvudsakliga fokus på tjejer och inte unga män, även om de inte kommer uteslutas i analysen av perspektiv på socialt utsatta områden. Även teoretiskt närmar sig Hammarén (2009) sin empiri med ett intersektionellt perspektiv vilket gör resultaten särskilt intressanta i relation till denna studies frågeställningar

rörande framställning av i flera fall ”mångkulturella” bostadsområden och porträttering av tjejer från dessa bostadsområden.

Även Susanne Hansson Liljeholms (2014) studie inriktas mot unga i socialt utsatta områden och har kontaktytor med denna studies fokus. Hennes studie, *Berättelser om ungdomsgång i förorten: genus, makt och moral*, har ett tema inriktat på lokala aktörers förståelser av gängkriminalitet och problem i socialt utsatta områden i Göteborg. Detta har studerats med hjälp av en narrativ analys utifrån de berättelser som trätt fram i intervjuer med 99 lokala aktörer bestående av ungdomar, socialarbetare, poliser m.fl. I ett särskilt avsnitt riktar Hansson Liljeholm (2014) sitt fokus på tjejer och studerar utifrån ett genusperspektiv hur tonårstjejer porträtteras i de lokala aktörernas berättelser. Hon fann att tjejer framträdde i berättelserna i obetydande och stereotypa roller som stod i binära relationer till killar på olika vis, där den ena var bättre och den andra sämre. Sådana roller kunde ta sig uttryck som flickvänner, syster, hang around eller räddande ängel (s. 190). Självt reflekterar Hansson Liljeholm (2014) över att dessa obetydande roller växer fram i studiens berättelser som har gäng och brott som huvudfokus. Vad som skiljer denna studie från Liljeholm Hanssons (2014) är som synes metod och material, där denna studie utgår från medietexter och anspråksformulerare från olika sammanhang och inte nödvändigtvis lokala aktörer. Journalisten och tidningen utgör betydelsefulla anspråksformulerare i denna studie. Hennes studie har sitt främsta fokus på gäng och brott i socialt utsatta områden, vilket är ett tema som kan förekomma även för denna studie, men inte endast.

I antologin *Bortom kravallerna. Konflikt, tillhörighet och representation i Husby* (de los Reyes & Hörnqvist 2016) presenteras ett forskningsprojekt med fokus på Husby efter det som i media kom att kallas Husbykravallerna. Författarnas avsikt med boken var att återge invånarnas egna upplevelser och berättelser från sitt område, något de uppfattade media inte gjorde, alternativt gjorde fast i begränsad form inom ramen för en förutbestämd problemformulering. I en delstudie av Gonzáles (2016), ”Husby, motstånd och gemenskap”, intervjuades invånare i Husby. I intervjuerna framträdde ofta motperspektiv till andras bild av deras bostadsområde. Dessa motperspektiv, som sattes upp mot omgivningens problemfyllda bild av Husby, kunde istället fyllas med positiva beskrivningar. Som en del av dessa positiva beskrivningar framträdde en särskild *Husbyanda* som uttryckte en *vi-känsla*. Denna *vi-känsla*, menar Gonzales, uppstod i relation till det omgivande samhället, med en insikt om att det omgivande samhället inte tampades med samma omfattning av arbetslöshet, dåliga skolresultat och

fattigdom som Husby (s. 53ff). Invånarna uttryckte i intervjuerna en kritik mot medias bild av Husby, som upplevdes ensidig och stigmatiserande. Denna intervjustudie visar på medias inflytande och påverkan på grupper i samhället och hur detta tar sig uttryck för invånare i socialt utsatta områden. Studien motiverar också en fördjupning i representationer i media av invånare i socialt utsatta områden, vilket denna studie avser att göra.

2.2. Bostadsområde, kön och etnicitet i media

Kristina Boréus (2016) presenterar inom ramen för forskningsprojektet en medieanalys, "Husbyhändelserna i nyheter och politisk debatt". Hennes syfte med studien var att lyfta fram det ideologiska klimatet som uttrycks i de studerade tidningarna, samt att också bidra till ett underlag för "diskussion om politikens riktning när det gäller frågor viktiga för Husby och andra ekonomiskt fattiga stadsdelar" (ibid., s. 72f). Underlaget för hennes studie består i olika typer av artiklar från flera av Sveriges större dags- och kvällstidningar som publicerades under dagarna i anslutning till Husbykravallerna. I sitt resultat fann Boréus ett ideologiskt klimat präglad av liberala idéer där klasskillnader ses som icke undvikbara och oproblematiska. Hon fann även en koppling mellan det som uttalades i medierna och det som proponerades i riksdagsdebatten; "satsningar på att få ungdomar i fattiga förorter till antingen arbete eller skola och på socialtjänståtgärder" (ibid., s. 97). Boréus (2016) mediestudie av Husbykravallerna inriktar sig främst på mediabevakning av en specifik händelse i relation till politiskt klimat, vilket skiljer hennes studie från den här studien.

Husby, tillsammans med andra förorter som Tensta, Rinkeby och Akalla från Järvafältet i Stockholm, återfinnes även som ämne för analys i mediestudien *Miljonprogram och media. Föreställningar om människor och förorter* (Ericsson, Molina & Ristilammi 2002). Temat för studien är mediala skildringar av förortsområden på Järvafältet i Stockholm. Vad de kom fram till i studien var bland annat att förorterna i de studerade artiklarna skildrades stereotyp och som befolkade av "de Andra". Förorterna, på vissa ställen också benämnda som miljonprogramsförorter, symboliserade "det Andra" och beskrevs som riskfyllda miljöer. Urban Ericsson (2007) från ovanstående studie utkom fem år senare med sin avhandling rörande mediebilderna av "invandrartäta förorter" och medial porträttering av "invandrare" i relation till dessa förorter. I avhandlingen analyserar Ericsson schablonbilderna av invandrartäta förorter i media och hur de framställs, för att i den andra delen av avhandlingen fokusera på de "invandrare" som porträtteras. Ericsson (2007) fann att porträtterade invandrare fick

representera förorterna och att bilden av förorten förkroppsligades av dessa porträtt. Dessa representationer fylldes av såväl rädsla som exotifierande och lockande element (ibid.).

Per-Markku Ristilampi (1999) har tidigare studerat mediebilderna av stadsdelen Rosengård i Malmö och fann att Rosengård under de senaste 30 åren innan studien framställdes som annorlunda från det omgivande samhället och associerat med sociala problem. Detta med en etnisk dimension då området bebos av många med ursprung från andra länder (ibid.). Dessa ovanstående studier har tydliga beröringspunkter med denna studie, med perspektiv på både bostadsområdet och invånaren och medias porträttering av dem båda. Den främsta skillnaden utgörs av denna studies fokus på just invånargruppen tjejer, samt olika benämningar och utgångslägen gällande vilka bostadsområden som åsyftas.

I antologin *Maktens (o)lika förklädnader. Kön, klass och etnicitet i det postkoloniala Sverige* (de los Reyes, Molina & Mulinari 2003) återfinns två mediastudier som fokuserar på mediala bilder och stereotyper av ”invandrare”. Ylva Brune (2003) fann i sin mediastudie hur ”invandrarkvinnor” och ”invandrarflickor” beskrevs i typberättelser där de frigjorde sig från patriarkatet, med ”invandarmän” och ”invandrarkillar” i spetsen. Det jämställda likställdes med det ”svenska”, vilket ”invandrarkvinnor” och ”invandrantjejer” strävade efter att uppnå i de framträdande mediala berättelserna (ibid.). Den andra mediastudien av Anna Bredström (2003) riktar ett huvudsakligt fokus på ”invandrarkillarna” och bilden av dem i svensk media utifrån termer av maskuliniteter. Hon har i studien även undersökt ”invandrare” i allmänhet, vilket också inneburit analyser rörande tjejer och familjer. Bredström (2003) tar som utgångspunkt för analysen en mediehandling där en gruppvåldtäkt benämnd som ”Rissnefallet” sätter ramen för materialet. Handlingen väckte en debatt om ”invandrarkillar” i Sverige. Bredström (2003) fann i sin studie bland annat att den dominant bilden utgjordes av ”invandarmän” som mer benägna att begå våldtäkt och att ”invandrare” i media konstrueras som motsats till ”svenskar”, i termer av omoderna och ”primitiva”, där ”invandarmän” är i behov av bildning i jämställdhet (s. 203f).

På detta spår kan Mikael Lorentzens (2008) licentiatavhandling *Multikulturella visioner: hedersrelaterat våld och socialt arbete i medierna* lyftas fram. Han fann i sin mediastudie bland annat en ståndpunkt i tidningsmedia som gick ut på att insatser mot hedersvåld ska inriktas mot en assimilation som ska leda till en delad ”livsstil”. Detta i ljuset av *den multikulturella omständigheten* Lorentzen redogör för som bland annat går ut på existensen av

ett multietniskt samhälle som inrymmer medborgare med olika "livsprojektsideal" (s. 103). Dessa tre mediestudier har fokus på "invandrare" och ett multikulturellt samhälle, vilket skiljer dem från denna studie där kategorierna bostadsområde och kön står i fokus för analys. En invånare i ett socialt utsatt område behöver inte vara definierad som en "invandrare", samtidigt som dessa mediestudier är relevanta att föra fram, då mediebilderna av "invandrare" många gånger även kan komma att syfta på invånare i invandrartäta socialt utsatta områden. Bostadsområdet som aspekt har en framträdande roll i denna studie, vilket skiljer sig från Brunes och Bredströms mediestudier, med fokus främst på intersektioner av kön och etnicitet.

I en amerikansk studie publicerad i *Journal Women, Politics & Policy* undersöktes hur kvinnor och minoriteter från kongressen representeras i nyhetsmedia. Tidigare studier hade visat på att rapporteringen av kvinnor och minoriteter från kongressen kunde vara ofördelaktig. Den aktuella studien hade dock visat på att rapporteringen inte visade sig ofördelaktig då det rörde sig om en kvinna alternativt en minoritetsmedlem för sig själv. Däremot visade det sig att då det rörde sig om en kvinna tillhörandes en minoritet var, i jämförelse med andra representanter från kongressen, nyhetsrapporteringen både mer negativ och mindre frekvent (Gershon 2012). Denna studie är intressant i relation till frågor om porträttering av tjejer och socialt utsatta områden i media med ett intersektionellt perspektiv. Studien visar på betydelser av olika kombinationer av maktaspekter som kön och etnicitet och, utifrån denna studies termer, vilka som ges utrymme för sina anspråk.

3. Teori

I detta avsnitt kommer redogöras för tre teoretiska spår som kommer brukas i analysdelen; genus, intersektionalitet och anspråksformulering. Intersektionalitet kommer presenteras som en utvidgning av genusperspektivet. Vad som sammanför dessa spår är ett konstruktionistiskt perspektiv som för denna studie inriktas på *görandet* av tjejer och bostadsområden.

3.1. Genus

Till hjälp för denna studie kommer teori rörande genus att användas. Genus var en term som Yvonne Hirdman m.fl. satte i bruk under 1980-talet för att översätta den engelska termen gender. Gender användes inom amerikansk kvinnoforskning och knöt an till både kön och slag/sort. Begreppet genus däremot, som en helt ny term, var fritt från sitt lingvistiska

sammanhang och innebar på detta sätt nya möjligheter (Hirdman 2003). Genus går bortom begrepp som könsroller och socialt kön, vilket underlättar vid studerandet av skapandet av manligt och kvinnligt. Hirdman (2003) menar att med användning av begreppet könsroller förefaller det som att individer kan hänga av sig sin könsroll likt en kappa, vilket hon menar är missvisande. Vidare menar hon att socialt kön riskerar att inte frigöra sig från det biologiska könet, utan könet adderas istället av det sociala. Genus däremot refererar till görandet av kön (ibid.). I förståelsen av görandet av kön lyfter Hirdman (1988) fram en ordning benämnd som genussystemet. Detta system har två logiker där den ena utgörs av dikotomin, vilken går ut på att manligt och kvinnligt ska hållas isär. Den andra logiken utgörs av hierarkin, med vilket åsyftas att mannen är normen och det allmängiltiga (ibid., s. 51).

Judith Butler förklarar med hjälp av hennes term *den heterosexuella matrisen* en modell med ungefär samma betydelse som genussystemet, dvs att det ska finnas en tydlig uppdelning av kön, något som skapas kulturellt. Enligt matrisen är heterosexualitet obligatorisk (Rosenberg 2005, s. 10). Genus har enligt Butler en imitativ struktur och kan förstås i termer av performativitet. I detta ligger görandet av en man respektive kvinna (Butler 2005, s. 92). Språket lyfts av Butler (2005) fram som betydelsefullt i görandet och som med en förmåga och symbolisk effekt kan stärka könade positioner (s. 197). Skeggs (2000), som lyft in klass som en betydelsefull faktor utöver kön för identifikationsprocesser, menar att denna process inte är förutbestämd. Den influeras av såväl individuella handlingar som samhällets strukturer. Både kön och klasstillhörighet påverkar identitetsskapande och på så sätt vad individer identifierar sig med och inte identifierar sig med, kallat disidentifikation (ibid.).

Fokus för denna studie är en könsbestämd kategori, varför det faller sig logiskt att ta stöd av genusteori som kan bidra med analysverktyg för att förstå framställningar av tjejer i socialt utsatta områden. Dock har det inte funnits för avsikt att låsas fast av genusteorin utan också ge utrymme för fynd i empirin som inte helt ryms inom genusteorins binära relationer mellan manligt och kvinnligt. Denna tanke har också föranlett ett inkluderande av ett intersektionellt perspektiv som står att läsa mer om nedan.

3.2. Intersektionalitet

Denna studie har breddats för en intersektionell analys för att nå mer omfattande svar som kan begripliggöra perspektiv och porträtt i medietexterna. Intersektionell teori har för denna studie varit fruktbart som teoretiska glasögon. Den har öppnat upp för analytiska vägar och stigar där genusteori, med ensamt fokus på könskategori, inte nått fram.

Det var genom en växelverkan mellan feministisk teori, postkolonial teori och Black Feminism som begreppet intersektionalitet uppkom under 1990-talet (Crenshaw 1995; Collins 1998 i Lykke 2005). Begreppet kom snart därpå även att introduceras i Sverige av Paulina de los Reyes, Irene Molina och Diana Mulinari (2003; 2004 i Lykke 2005). Kritik hade växt fram av feministisk teoribildning som etnocentrisk utifrån en västerländsk vithetsnorm och som bortsåg från förtryck av kvinnor utifrån andra strukturer än kön. Kritiska röster menade på att förtryck kvinnor emellan baserat på kategorier som etnicitet och "ras" blev osynliggjort inom feministisk forskning som var präglad av vita medelklasskvinnor (de los Reyes & Mulinari 2007).

Feminismens deltagande i processer av exkludering och stigmatisering genom ställningstaganden som legitimerar lönearbetet, heteronormen, vithetens överhöghet och nationens självklara centralitet kan ses inom ramen för en efterlikningsstrategi som befäster den egna gruppens position. Överfokusering på kön och underfokusering på andra sociala relationer, konstruerar kvinnor som offer, vilket i förlängningen också utesluter vissa kvinnor från delaktighet i maktutövandet. (de los Reyes & Mulinari 2007, s. 124f)

Genusforskning har även den kritiserats för att bortse från andra hegemonier och sociala relationer än köns kategorin, där andra kategorier som klass, etnicitet, religion och sexualitet har ansetts ha lik så hög inverkan på identitetsskapande som köns kategorin. Intersektionalitet har som begrepp och perspektiv kommit att användas inom genusvetenskap och öppnat upp för utforskandet av andra maktstrukturers inverkan. Vid användning av ett överordnat perspektiv utifrån exempelvis kön anses av Roosvall & Widestedt (2015) detta fungera "som en bekräftande förklaring på frågor om varför det ser ut som det gör i medierna och samhället" (s. 40). Den intersektionella analysen höjer inte någon maktstruktur över någon annan utan fokuserar på skärningspunkter där dessa strukturer möts och påverkar varandra. Processer utifrån de olika maktstrukturerna är inbäddade i varandra, varför det inte är möjligt att separera dem vid analys av maktrelationer (de los Reyes & Mulinari 2007). De los Reyes (2003) utgångspunkt är att både etnicitet, genus och klass konstrueras i en social praktik för att inordnas en hierarkisk struktur. "Det är en struktur där makten uttrycks i dikotomier och där den ena parten definieras som norm och den andra som avvikelse (s. 33). De los Reyes (2003) belyser hur "invandrarkvinnor" kunnat representeras som avvikande, men att de senare istället fått representera det traditionella, förlegade och gamla. Det finns en oro, menar de los Reyes (2003)

att ”de svenska jämställdhetssträvandena” inte kommer ”invandrarkvinnan” till dels, vilket kommer ur en etnocentrisk diskurs, där svenskheten är norm utifrån vilken jämställdheten definieras (s. 39f). Under senare år har genus- och feministisk forskning mer och mer influerats av intersektionalitetsbegreppet (Roosvall & Widestedt 2015).

3.3. Anspråksformulering

Claims-making utgår från ett socialkonstruktionistiskt perspektiv på sociala problem. Det socialkonstruktionistiska perspektivet på sociala problem, menar Donileen R. Loseke (2003/2010), “begin with the belief that people create meaning because meaning is not inhearent in objects” (s. 25). Loseke (2003/2010) har valt att studera hur denna mening konstrueras socialt genom att fokusera på de som konstruerar (*claims-makers*) och de som utvärderar dessa konstruktioner (*audiences*). Claims-makers kommer här att gå under namnet anspråksformulerare, en översättning använd av Jönson (2010). Audience kommer i detta avsnitt benämnas som publik. Det är dem som *claims*, alltså anspråk, riktar sig till. I processen av att konstruera ett socialt problem menar Loseke (2003/2010) att anspråksformuleraren skapar mening gällande att en omständighet finns, att den är ett problem, ett problem som kan åtgärdas och att den behöver åtgärdas. För att detta ska komma till stånd behövs också en publik som kan utvärdera denna anspråksformulering och för anspråksformulerarens räkning förhoppningsvis också bedöma den som trovärdig. Dessa anspråk med ambitionen att övertyga publiken om att denna omständighet är ett socialt problem kan ta sig både verbala, visuella som beteendemässiga uttryck (ibid). Verbala anspråk kan uttalas i skrift och är sådana som denna studie kommer titta närmare på genom analys av medietexter. De visuella anspråken kan utgöras av bilder, medan beteendemässiga anspråk kan röra sig om praktiska protester utförda av exempelvis sociala aktivister vid demonstrationer (ibid.).

3.3.1. Massmedia och anspråksformulering

Massmedia lyfter Loseke (2003/2010) fram som en betydelsefull anspråksformulerare utifrån tre orsaker. För det första utgör massmedia en arena för anspråksformulerare. Utifrån denna roll är de enligt Loseke (2003/2010) *sekundära* anspråksformulerare på så vis att de återger och paketerar andra anspråksformulerares anspråk (ibid., s. 41). Detta till skillnad från sin roll som *primär* anspråksformulerare, innebärandes att de liksom sociala aktivister konstruerar sociala problem. Vad som utmärker massmedia som anspråksarena är att den erbjuder en stor publik för anspråksformulerare. För det andra finns en beroendeställning mellan massmedia och

publik. Detta utifrån att massmedia spelar en central roll i förmedlingen av information för att vi ska få veta vad som händer runtom i världen. Som den mest betydelsefulla källan för information menar Loseke (2003/2010) att det som redogörs för där också är det som människor *kan* tänka på (ibid.). Den tredje orsaken till massmedias framstående position som anspråksformulerare är dess förmåga att med sina anspråk påverka människors attityder gentemot och förståelse av sociala problem. Detta är möjligt genom massmedias roll som primär informationskälla. Forskare och socialarbetare exemplifieras som aktörer mer troliga att beredas plats för sina anspråk gällande sociala problem än barn menar Loseke (2003/2010), då barn sällan tillåts att göra sina egna anspråk, även i frågor som rör dem. Anspråksformulerare har olika grad av trovärdighet, där Loseke (2003/2010) identifierar forskaren som den med högst trovärdighet. Ekonomiskt resurssvaga grupper och i synnerhet minoritetsgrupper får sällan fram sina anspråk till politiker och medelklassen om inte dessa anspråk skulle anses vara av betydelse för resursstarka anspråksformulerare (ibid., s. 36).

Om vi blickar tillbaka till de frågeställningar som guidar denna studie riktar sig en av dessa till vilka aktörer som bereds plats i frågor rörande tjejer och socialt utsatta områden. Dessa anspråksformulerare konstruerar perspektiv och gör anspråk på vad som är en riktig framställning. Är det socialt utsatta området inte så farligt som andra säger? Eller borde människor få upp blicken för hur problematiskt området faktiskt är? Jönson (2010) menar att problemperspektiv ofta framträder som ett motperspektiv och växer fram i polemik med andra perspektiv. Människorna som dessa anspråk riktar sig till, publiken, är i denna studie utgörandes av läsarna av utvalda tidningar. Läsarna kommer till viss del att vara av intresse i analysen i relation till anspråken och dess formulerande aktörer. Läsarna kommer dock inte utgöra ett fokus för studien, utan det ligger fortfarande på anspråk och anspråksformulerare.

4. Metod

4.1. Perspektivansats

För analysarbetet har en perspektivansats använts, även benämnd perspektivanalys, som utarbetats av Håkan Jönson (2010) och som står redogjord för i boken "Sociala problem som perspektiv. En ansats för forskning & socialt arbete". Med sin perspektivansats har Jönson (2010) som ambition att förse såväl forskare, studenter som verksamma i det sociala arbetet med analysverktyg för förståelse av sociala problem och problemperspektiv. Både Loseke

(2003/2010) och Jönson (2010) utgår från ett socialkonstruktionistiskt perspektiv, vilket även är fallet för denna studie. Verkligheten är enligt det socialkonstruktionistiska perspektivet socialt överenskommen och omförhandlas hela tiden. “Med detta följer ett intresse för den interaktion och de processer som skapar våra uppfattningar om hur saker och ting *är*, de konsekvenser som blir följden av verklighetssynen och så vidare” (ibid., s. 17). Med ett sådant perspektiv på verkligheten betraktas även samhällsproblem som socialt konstruerade där grupper och aktörer konkurrerar om att få andra intresserade av just deras definition av ett problem (Loseke 2003/2010, Jönson 2010). Jönson (2010) menar att det han själv syftar på med perspektiv kan liknas vid hur diskurs definieras. Han lyfter fram en definition gjord av Burr (2004, i Jönson 2010) som exempel: “En diskurs hänvisar till en uppsättning betydelser, metaforer, representationer, bilder, berättelser, utsagor och så vidare som på ett eller annat sätt producerar en särskild version av ett händelseförlopp” (ibid., s. 104). Något Jönson (2010) dock menar skiljer diskursanalys från perspektivanalys är diskursanalysens fokus på dominerande diskursiva formationer och samspel mellan den diskursiva nivån och “de institutioner/apparater/tekniker som finns eller byggs upp för att hantera problem/individer” (ibid., s. 106). Detta till skillnad från problemperspektiven som kan vara “många, lokalt förankrade, motsägelsefulla, utbytbara och så vidare” (ibid.). Till hjälp för att utföra en analys av problemperspektiv har Jönson (2010) utarbetat ett analyschema med fokus på olika problemkomponenter med tillhörande frågor som kan ställas gällande dessa. Problemkomponenterna utgörs av; karaktär, orsaker, konsekvenser och omfattning, historia och utveckling, lösningar, aktörer och illustrationer och exempel (Jönson 2010, s. 26f). Detta analyschema återfinnes i tabell på följande sida.

Problemkomponent	Frågor
Karaktär	Vad för slags problem är det? Var är det lokaliserat? Hur anses det vara besläktat med andra problem? Har problemet någon "kärna", någon bärande idé? Hur ser avgränsningarna ut?
Orsaker	Vilka orsaker anges? En eller flera sammanhängande? Voluntaristiska eller deterministiska förklaringar till problemet? Talas det om omoral och skuld?
Konsekvenser och omfattning	Vilka slags skador och olägenheter beskrivs? Anses problemet vara litet och avgränsat eller stort? Ett hot? Hanterbart eller ohanterligt?
Historia och utveckling	Hur beskrivs uppkomst, upptäckt, utveckling och framtid/prognos?
Lösningar	Vilka förslag till lösningar ges och vem anses vara lämplig och/eller ansvarig att lösa problemet? Alla? Den som bär problemet? Experter?
Aktörer (drama och roller)	Vilka är problemets huvudsakliga aktörer? Förekommer (dramatiserande) utpekande av offer/stackare, skurkar, räddare, publik?
Illustrationer och exempel	Vilka metaforer, bärande begrepp, typfallsberättelser, slagord och ikoner används när problemet beskrivs? Hur personifieras problemet?

För denna studies utförande har delar av detta analyschema visat sig vara av god användning och knyter an till studiens frågeställningar. Vid studiet av perspektiv på socialt utsatta områden har flertalet av ovanstående problemkomponenter och frågor varit av användning då vissa specifika problem återkommit i empirin, exempelvis hedersproblematik. Då har frågor till medietexten till exempel kunnat gå ut på; beskrivs det som ett "förortsproblem"? vem är offer

respektive förövare? I studerandet av tjejerna i medietexterna har frågor ställts gällande dem som både anspråksformulerare, ingåendes i typfallsberättelser eller som problemets aktörer (förövare, offer, syndabock osv.). Jönsons (2010) verktyg för analys av problemperspektiv och redogjorda exempel berör Losekes (2003/2010) socialkonstruktivistiska spår om *claims-making* som översatts till *anspråksformulering* (Jönson 2010). Hans perspektivansats har därför fungerat som en behändig brygga mellan teori och metod för detta arbete, där Jönsons (2010) mer metodinriktade perspektivansats kompletterat Losekes (2003/2010) teoretiska begreppsvärld för *claims-making*.

4.2. Dokumentanalys

Metoden för denna studie är dokumentanalys där empirin för studien utgörs av tidningsartiklar. Detta innebär att dokumenten i sig kommer utgöra källorna för studien och kommer på så sätt främst att studeras som innehållsbehållare snarare än att studeras utifrån hur de blir till, hur de används, eller vilken funktion de fyller (Silverman 2011, s. 94f). Dokumenten för studien består av texter, texter som är kommunikativa och förmedlar budskap till läsaren. De är även koherenta, med vilket menas att det finns ett ämne som binder ihop texten (Bergström & Boréus 2005, s. 16). Textdokument kan utgöra intressanta studieobjekt då de kan förstås som manifestationer för vissa nutida föreställningar och relationer i ett samhälle (Boréus 2015, s. 158). De kan också visa ”aspekter av det som bygger upp människors föreställningar om samhället, som påverkar relationer mellan grupper och som bidrar till att skapa och upprätthålla vissa identiteter” (ibid.). Detta resultat fann Hammarén (2009) i sin studie av unga män i förorten, där mediala framställningar av deras bostadsområden och den bild som finns om dem påverkar deras identitetsskapande, men även deras relation till andra grupper i samhället. Textanalys innebär på detta sätt en möjlighet, med hänsyn till detta perspektiv på text, att finna svar på valda frågeställningar som rör just föreställningar, närmare bestämt föreställningar om och perspektiv på tjejer i socialt utsatta områden och perspektiv på socialt utsatta områden.

4.3. Urval och sökvägar

Urvalet för studien utgörs av 35 artiklar från tre svenska dagstidningar och tre kvällstidningar; Dagens Nyheter, Sydsvenskan, Göteborgsposten, Aftonbladet, Expressen och Kvällsposten. Tidningarna är utvalda för att täcka Sveriges tre största städer; Stockholm, Göteborg och Malmö och med detta fånga in socialt utsatta områden som framför allt återfinns i dessa städer.

De 35 utvalda artiklarna består av totalt cirka 100 sidor och är fördelade mellan tidningarna enligt tabell nedan.

Tidning	Antal artiklar
Dagens Nyheter	10
Göteborgsposten	9
Sydsvenskan	8
Aftonbladet	7
Expressen	2
Kvällsposten	1

Artiklarna är publicerade inom en treårsperiod mellan 2014-09-30 och 2017-09-30. Då det inte funnits för avsikt att göra en komparativ studie av artiklar från olika årsintervaller valdes inte allt för lång tidsperiod för urval av artiklar. En kortare period än tre år hindrades av det faktum att sökresultaten inte var tillräckligt omfattande, empirin skulle därmed bli för undermålig för en uppnådd validitet för studien. Liksom Lorentzens (2008) urval av tidningsartiklar av skiftande karaktär innehåller även denna studie olika typer av artiklar; nyhetsartiklar, reportage, ledarsidor, krönikor och recensioner. Med undantag för recensioner som för hans del inte fångade in sådana diskussioner som hans studie syftade till att undersöka. Ambitionerna med urvalet utgår dock från samma tanke, att fånga in material som återger flera olika perspektiv. Förutsättningarna för analysen i studien inbegriper på så sätt texter som skiljer sig åt från varandra i stil och språk. Recensioner, krönikor och ledarsidor utgår från personliga anspråk från skribenten, till skillnad från nyhetsartiklar och reportage. Dessa har ändå tagits med då de innehållit sådana porträtteringar och perspektiv som studien syftat till att undersöka. Samma sak gäller valet av tidningsartiklar från både dags- och kvällstidningar, där texternas karaktär kan skiljas åt. Kvällstidningar kan till exempel ha en något mer dramatiserad form i sina framställningar (Jönsson 2010). För jämförelser mellan texterna i analysarbetet kan detta delvis ses som ett hinder med ett spretigt material, dock har vinsterna övervunnit detta då det sammantagna materialet bidragit till en bredd av perspektiv. Alla typer av artiklar har gjort betydelsefulla bidrag till analysen. Rubrikerna för samtliga artiklar står att finna i referenslistan.

För att fånga in målgruppen tjejer, såväl barn som ungdomar, har sökorden; ”tjej*” och ”flick*” använts. Med sökord förkortade med * har sökresultaten kunnat inbegripa exempelvis både “flickor”, “flicka” och “flickvän”. Sökord som fångar in målgruppen har även utgjorts av “dotter” och “syster”. En exakt åldersavgränsning har varit svår utifrån faktumet att det inte nödvändigtvis redogörs för ålder i tidningsartiklarna. För att hitta artiklar om socialt utsatta områden har förutom namngivna områden framför allt sökorden ”förort” och ”utsatt område” använts. Med en variation av sökorden ämnades samla in artiklar med olika fokus som exempelvis inte tvunget skulle ligga på ett område som utsatt, utan skildringar även av annan karaktär.

Även bostadsområden har använts som sökord för att fånga in perspektiv på tjejer och socialt utsatta bostadsområden där temat för texten inte nödvändigtvis fokuserar på social utsatthet. Bostadsområden som använts som sökord och som kan räknas in i kategorin socialt utsatta områden har vuxit fram efterhand under sökandets gång. Sökningar på ”förort” och ”utsatt område” har resulterat i tidningsartiklar där vissa bostadsområden varit återkommande och som sedan använts som sökord. En del av dessa tidningsartiklar har lyft fram bostadsområdets förekommande i Polismyndighetens lista över utsatta- och särskilt utsatta bostadsområden i Sverige. I Polisens rapport (Polisen 2017) där denna lista presenteras beskrivs dessa bostadsområden, som förutom präglade av kriminalitet, vara karaktäriserade av låg socioekonomisk status och riskfaktorer i form av bland annat hög arbetslöshet. Då denna lista inbegrep bostadsområden med denna sociala problematik och som avsetts att ringas in i denna studie, inspirerade den till ytterligare bostadsområden i sökningarna. Bostadsområdena har fungerat som sökord både som enskilda samt i kombination med andra sökord som ”flick*” och ”tjej*” för att ringa in studiens fokus. De bostadsområden som fungerat som sökord har utgjorts av; Husby, Botkyrka, Tensta, Biskopsgården, Angered, Hammarkullen, Lindängen, Herrgården, Seved och Almgården. Dessa sökningar har frambringat artiklar som inte har haft sitt huvudsakliga fokus på bostadsområdet som sådant, till skillnad från sökorden ”förort” och ”utsatt område”. Exempel på andra teman i artiklar är barn som spelar fotboll och poesitävlingar.

En sökning på “utsatta områden” och “flick*” ger 25 träffar på Dagens Nyheter, 30 träffar på Sydsvenskan, 20 träffar på Göteborgsposten och 14 träffar på Aftonbladet. Då “flick*” bytes ut mot “tjej*” ger det 19 träffar på Dagens Nyheter, 18 träffar på Sydsvenskan, 25 träffar på

Göteborgsposten och 10 träffar på Aftonbladet. Det rör sig inte om ett större antal, i synnerhet med tanke på att ett flertal av sökresultaten inte kan betraktas som relevanta då de utgörs av bland annat kalendarium för aktiviteter. Alla sökträffar innehåller inte porträttering av tjejer i socialt utsatta områden utan kan innehålla ordet tjej eller område på enstaka plats i texten, för att handla om något annat. Sökordet “förort*” ger inte lika många resultat i Sydsvenskan som hos de andra tidningarna, utan sökordet “utsatta områden” ger fler träffar. Malmö har ingen socialt utsatt förort liggande utanför stadens centrum likt Göteborg och Stockholm, utan har avgränsade socialt utsatta områden inom staden, vilket kan förklara skillnaden i sökresultaten. Att söka på namngivna bostadsområden var av denna orsak särskilt fruktbart gällande Malmö.

4.4. Bearbetning och kodning

Kodning kan styras av ens teoretiska perspektiv, ens studies frågeställningar, eller från det som växer fram från empirin (Jönson 2010). Detta sätt att arbeta med dokumentanalys och kodning, där kodningen byggs ut efterhand genom att gå igenom empirin och låta återkommande ord eller teman bana väg för nya koder, förespråkas av Silverman (2011). Detta är också fallet för denna studies utförande, att de koder som använts för empirin vuxit fram successivt under genomgång av artiklarna. Samtidigt har också studiens frågeställningar guidat arbetet med materialet. Vid första läsningarna fick återkommande ord och teman fungera som koder för nästa genomläsning, som markerades med hjälp av olikfärgade markeringspennor samt post-it lappar. Nya koder tillkom efterhand i arbetet och bröts för vissa koder ned i underkategorier. Till exempel har koden “offer” delats in i underkategorier för vad en tjej kan vara offer för, som ekonomisk utsatthet, kriminalitet eller hedersförtryck. De typer som tagits med i empiriåtergivning och analys är de som varit mest framträdande. Detta exempel knyter an till frågeställning ett om porträttering av tjejer från socialt utsatta områden, men även till frågeställning två om perspektiv på socialt utsatta områden (hur relateras hedersproblematik till socialt utsatta områden?). Själva analysarbetet börjar redan vid kodningen av materialet (Jönson 2010), vilket blir tydligt i detta exempel med framväxande offerkategorier.

I en del av arbetet med empirin har artiklarna sorterats in i olika mappar utifrån vissa teman. Dessa har ändrats flertalet gånger och har inte haft någon statisk funktion för kategoriseringen av empirin. Istället har sorteringen varit en pågående process och utgått från teman på olika nivåer, som artiklarnas fokus, eller vilka tjejtyper som presenteras i artiklarna. Under arbetets gång har artiklar tillkommit och även tagits bort från empirin, där de artiklar som haft ett mer

gediget innehåll med skildringar av tjejer i socialt utsatta områden favoriserats. Även det motsatta har skett då en artikel med en knapphändig skildring tagits bort, för att sedan återupptas då den koncisa beskrivningen av en tjej i själva verket kunnat utgöra ett betydelsefullt bidrag i sin kärnfulla definition av vem hon är, alternativt med en tystnad kommunicerat något. Som exempel kan nämnas Boréus (2016) analytiska vinkel om mediatystnader som hon fann vara av intresse i sin studie av medias rapportering av Husbykravallerna. Hon såg att dessa medietystnader kommunicerade något om vad som inte fick utrymme i media gällande dessa händelser.

En lista över koder som använts i bearbetningen av empirin står att finna i Bilaga 1.

4.5. Etiska överväganden

Det finns flera etiska överväganden som undgås med den här formen av studier, då studieobjekten inte utgörs av människor. För etnografiska studier och intervjustudier kan etiska frågor dyka upp om hur studieobjekten direkt påverkas av studien. Som Gilje och Grimen (2003, s. 297) uttrycker det: ”respekten för den enskilda människan är viktigare än nyttoaspekter”. Frågor om anonymitet, tystnadsplikt och sekretess kommer inte vara aktuellt på samma sätt som vid intervjustudier (Vetenskapsrådet 2017). En tanke som däremot har funnits med vid återgivandet av medietexterna har varit att i empiriåtergivningen utelämna namn. Dessa har istället ersatts av initialer av anledningen att inte lämna ut namn på intervjuade individer som inte önskat att delta i denna studie. Deras identitet är inte relevant för studiens resultat, utan istället har exempelvis deras bostadsområden eller kön skrivits ut då dessa kategorier bedömts vara av vikt för analysen. Undantag har dock gjorts om det rör sig om offentliga personer.

Etiska frågor som man inte kommer från som forskare har att göra med positionen i relation till vad som studeras. Detta är något som lyfts fram inom feministisk forskning i frågor om makt och spegling av *den andra* (Silverman 2011, s. 422). Skeggs (2000) har lyft fram just denna problematik, där medelklasskvinnor forskar på arbetarklasskvinnor med en distans där forskaren intar en position som studiesubjekt över sina studieobjekt. Detta kan ses som en kritik av denna studie som likt många andra studier riktar fokus på grupper i samhället som utifrån aspekter av klass, etnicitet och bostadsområde inte tillhör samhällets normativa maktgrupper. Dock har nyttoaspekten bedömts väga upp för detta, sett utifrån det tidigare nämnda behovet identifierat av bland andra Hirdman och Kleberg (2015) av ”uppmärksamhet kring

komplexiteten i mänskliga identiteter och (makt-) relationer i medieutbudet såväl som i samhället.” (s. 35). En viktig del i studiens etiska överväganden har också varit att väga in tillförlitligheten i resultaten och inte överskatta resultatens betydelse (Vetenskapsrådet 2017).

4.6. Tillförlitlighet och begränsningar

Termerna validitet och reliabilitet används främst för kvantitativa metoder. De kan dock för kvalitativa metoder användas med ett mindre fokus på mätning, det vill säga reliabiliteten (Bryman 2011). Validitet står för samstämmigheten mellan det som mäts och det som ämnats att mätas, medan reliabiliteten syftar på mätverktygens precision (Jönson 2010). För att fånga in perspektiv på målgruppen tjejer i socialt utsatta områden och socialt utsatta områden i artiklarna blev sökord och urval av stor betydelse. Det var av vikt att säkerställa att utvalda artiklar verkligen innehöll dessa perspektiv. För att säkerställa detta valdes artiklar där bostadsområdet var tydligt utskrivet och relaterat till texten, medan artiklar med frågetecken om detta valdes bort. Denna process hade sina begränsningar utgörandes av en närvarande risk att missa relevanta artiklar. En strategi här var att göra om sökningarna för att kontrollera att relevanta artiklar inte fallit bort i urvalsprocessen. Begränsningar i kodningsarbetet har utgjorts av att porträtteringar och perspektiv riskerats att missas utifrån en subjektiv läsning präglad av egen förförståelse. Strategier för att undvika denna fälla har varit begränsade utifrån att en viss förförståelse och subjektivitet är oundvikligt. Det som däremot använts som strategi har varit att, liksom Rennstam och Wästerfors (2015) förespråkar, spendera mycket tid med materialet, göra många genomläsningar, samt många sorteringar. Tanken har då varit att kunna upptäcka nya aspekter och perspektiv som inte kunde identifieras vid de första genomläsningarna. Denna strategi har också visat sig fördelaktig med framväxande perspektiv och teman som inte identifierades vid första genomläsningarna. Vidare gällande validitet har det varit av vikt att kodningen och tematiseringen guidats av forskningsfrågorna och inte endast empirin, för att studien skulle hållas på rätt kurs och studera vad som faktiskt avsetts att studera. För utomståendes möjlighet att göra bedömningar av studiens tillförlitlighet har hela processen från sökvägar, urval och kodning av materialet redovisats så utförligt och öppet som möjligt. De koder som har använts i bearbetningen av materialet har förutom avsnittet om själva kodningsarbetet också redovisats i en separat bilaga där alla koder står redovisade.

5. Empiri och analys

Detta avsnitt är en integrerad analys där empirin presenteras och exemplifieras genom utdrag från tidningsartiklar tillsammans med en teoretisk analys. Empirin är uppdelad i två huvudteman som är direkt knutna till studiens två första frågeställningar. Det första temat fokuserar på olika perspektiv på socialt utsatta områden. Detta spår är intressant för analysen av porträtteringar av tjejer från socialt utsatta områden. Det andra temat fokuserar på frågeställningen om hur tjejer från socialt utsatta områden porträtteras, vilket kommer illustreras med hjälp av olika ”tjejtyper” som återkommer i texterna. Analysen av tjejerna som aktörer, anspråksformulerare osv. kommer inte att isoleras till det sista temat utan löper genom detta empiri- och analysavsnitt med ambitionen att öppna analytiska stigar mellan de två huvudtemana. I avslutande diskussion kommer relationen mellan de två huvudtemana i resultatredovisningen diskuteras närmare och sammanfattas. Alla artiklar som valts ut för empirin i denna studie innehåller porträtteringar av tjejer från socialt utsatta områden. Det betyder att de perspektiv på socialt utsatta områden som kunnat identifieras i artiklarna inte ska läsas som hur dessa områden allmänt beskrevs och i vilka former de vanligtvis förekom i utvalda tidningar under vald period. Denna studie svarar inte på denna fråga, utan läsare uppmanas istället ha i åtanke att de socialt utsatta områden som nämns i studien skulle kunna skildras på andra sätt i artiklar där tjejer inte porträtteras.

5.1. Perspektiv på socialt utsatta områden

I de studerade artiklarna framträder olika perspektiv på socialt utsatta områden och dessa perspektiv kommer presenteras under detta första tema. Perspektiven har identifierats i beskrivningar och framställningar av socialt utsatta områden i utvalda tidningsartiklar. De har också i en del artiklar framträtt genom en argumentation för hur ett visst socialt utsatt område bör beskrivas eller framställas. Med utdrag från empirin kommer exemplifieras hur anspråken för de olika perspektiven formuleras, samt vilka som formulerar dessa anspråk. I artiklarna används olika benämningar för socialt utsatta områden, där förort och miljonprogram är återkommande. Dessa benämningar kommer också att användas i resultatredovisningen i de fall de använts i artikeln som utdraget är hämtat från. Till stöd för analysen av detta första tema används främst teori om anspråksformulering och intersektionalitet, medan genus kommer träda fram tydligare under nästa tema.

5.1.1. En nyanserad bild av socialt utsatta områden

Det första perspektivet på socialt utsatta områden har utgångspunkten att området som omnämns alternativt står i fokus i artikeln ska framställas mer nyanserat och inte endast med fokus på problem. Det handlar då alltså inte om att problembeskrivningar är felaktiga, men att de behöver nyanseras med inslag av andra aspekter. I en krönika skriven av en journalist framgår ett inlägg i en diskussion om hur socialt utsatta områden ska framställas (i krönikan benämnt förorter). Positionen han intar är att tidningar behöver skriva om både problem och om helt andra frågor som inte går in under de problemteman som han identifierar som typiska för artiklar om förorter. Journalisten förhåller sig genom krönikan till kritik kommande från både bekanta och läsare, om huruvida media, där han själv räknas in, bör skriva mindre eller mer om problem i skildringar av förorter. Då han skrivit om exempelvis kriminalitet och hedersvåld har det upplevts av vissa läsare och bekanta som att han smutskastat förorter.

Visserligen kunde läsare höra av sig och vara arga över vad de tyckte var nån form av identitetspolitiskt styrd journalistik. Alltså att jag intervjuade en beslöjad ung tjej i en artikel som handlade om kollektivtrafik, sommarens nya glassar eller om Malmös skolor, istället för om kriminalitet, hedersproblem eller "titta vad fint de firar Nationaldagen" (...) Orättvisan i mediernas bild av förorten ligger i att vi oftare struntar i att göra den typen av inslag där. Inte att vi granskar de problem som finns (...) För mig, vars identitet bygger på uppväxten i förorten och släkten som bor kvar, vore det märkligt att inte granska de problem som invånarna i orten drabbas av. (KVP 1)

Journalisten ringar in en norm som han förhåller sig till i sitt skrivande som säger att en ung muslimsk tjej från förorten endast kan förekomma inom vissa bestämda teman. Detta kan ses i skenet av det Roosvall och Widestedt (2015) benämner som symboliskt förtryck som kan ta sig uttryck i stereotypiseringar. Sådana stereotypiseringar går ut på att aspekter som exempelvis kön, i detta fall tillsammans med aspekterna religion och bostadsområde, "ges en central roll och utgör grunden för homogena och exotiserande beskrivningar av heterogena grupper" (ibid., s. 48). Kategorin kön som maktdimension där det kvinnliga könet är underställandes det manliga som är norm (Hirdman 1988, Butler 2005), framstår som relevant i förståelsen av förtrycket från icke-förortsbor av unga muslimska tjejer från förorten, men inte i relationen mellan journalisten och tjejerna. Könet som maktaspekt framträder snarare som en förstärkning av tjejernas utsatta position som förortsbor. Journalisten intar en position inte endast utifrån sin profession utan även i egenskap av att själv komma från förorten. Detta får här en central

betydelse där en läsargrupp presenteras som de som uppviglar till förtryck av muslimska förortstjejer, där han själv befinner sig på de förtrycktas sida, tillsammans med dem som kritiserat honom för hans problembeskrivningar och tillsammans med de unga muslimska tjejerna. Han intar på detta sätt rollen som utsagans aktör, samtidigt som han också är utsägandets aktör (Jönson 2010). Han uttrycker sig alltså både som tillhörande den grupp som förortsskildringar handlar om, samtidigt som han är anspråksformulerare i det att han i egenskap av journalist formulerar anspråk på framställningen av socialt problemtyngda områden. Försvaret av sina problembeskrivningar gentemot bland andra sina egna bekanta antyder ett ifrågasättande av hans lojalitet. Det kan sättas i relation till den gemenskap som i en studie identifierades i Husby, där invånarna i Husby kunde uppleva ett behov av att försvara sitt område efter omgivningens hat mot det (González 2016), en gemenskap journalisten kan tolkas bryta mot med sina problembeskrivningar.

Loseke (2003/2010) talar om trovärdigheten hos anspråksformulerare, som hon menar anses som högst hos forskare i frågor om sociala problem. Trovärdigheten i journalistens anspråk framstår i denna artikel öka av hans roll som kommen från en förort. Journalisten motiverar sin nyanserade förortsskildring inbegripande problembeskrivningar med stöd från sin förortsidentitet. Det förefaller i denna artikel finnas en föreställning om att trovärdigheten i problembeskrivningar ökar då anspråksformuleraren också är utsagans aktör. Denna föreställning antyds även i andra artiklar, bland annat i en artikel rörande hedersproblematik i en av Göteborgs förorter, där en grupp tjejer intervjuas på en fritidsgård som uppges vara en fristad för unga tjejer. Utdraget nedan visar inte en nyanserad bild, utan en problembeskrivning som intervjuade tjejer från det socialt utsatta området i artikeln bidrar till. Den nyanserade bilden förs i samma artikel fram av en annan aktör, vilket redogörs för längre fram.

Tidigare undersökningar har visat på ett utbrett hedersförtryck i Stockholms förorter, och Göteborgs stad utgår i dagsläget från att det är minst lika vanligt här. I Varken hora eller kuvads senaste undersökning i Stockholm svarade 28 procent av tjejerna att de var mycket hårt kontrollerade hemifrån och 81 procent av killarna att de kände ett ansvar att hålla koll på sina systrar. Och tjejerna på Guts är överens. Hedersförtryck och social kontroll är verklighet för många av tjejerna även här. -En del killar håller koll på dig här i Angered. (GP 6)

Tjejerna bekräftar kommunens bild av Angered som ett område kantat av hedersförtryck utifrån deras roll som utsagens aktörer. Loseke (2003/2010, s. 36) menar att rörande sociala problem som involverar barn tillåts sällan barnen själva uttrycka sina anspråk. Istället är det typiskt att vuxna talar för barnens räkning och är de som konstruerar dessa sociala problem. I detta fallet har tjejerna utrymme att formulera sina anspråk om problem som drabbar dem, men inom ramen för en problemformulering definierad av vuxna. Anspråksformulerare med lägre rangordning får mer sällan fram sina anspråk, där Loseke (2003/2010, s. 36) exemplifierar fattiga människor och i synnerhet minoritetsgrupper, som främst får fram sina anspråk om dessa skulle vara av vikt för anspråksformulerare med mer makt. Andra anspråksformulerare som framträder som potentiella intressenter av tjejernas anspråk att hedersförtryck är en realitet i Angered, är i utdraget från artikeln Göteborgs kommun, Varken hora eller kuvad, samt journalisten tillsammans med Göteborgsposten. I samma artikel förs ett anspråk fram av en socialarbetare verksam på fritidsgården om en mer nyanserad bild av förtryck av tjejer.

Alla med slöja behöver inte vara förtryckta. Det är inte svart eller vitt. En del tjejer med slöja kan ha föräldrar som är djupt troende, utan att det hindrar deras val på universitet eller val kring familjebildning. Och jag vet etniskt svenska flickor som inte får spela fotboll längre när de fyller 15 för att mammor tycker att det ger dem för fula ben. Det är också ett sätt att förtrycka (...). (GP 6)

I utdraget uttrycks ett anspråk på förtryck av tjejer som inte behöver inbegripa maktaspekterna etnicitet eller religion, utan den dominerande maktfaktorn utgörs istället av kön. En tjej med slöja är underförstått också en tjej med annan etnicitet än svensk, vilket framgår av motbilden med ”etniskt svenska flickor”. Den muslimska ”invandrartjejen” i förorten är utifrån detta anspråk inte någon som kan förutsättas få sin frihet berövad av sina föräldrar, en motbild mot vad läsaren förväntas tänka. Anspråksformuleraren berättar för läsarna att denna stereotyp inte är sann. Istället ska läsarna ha i åtanke att även den grupp som förväntas vara en del av det som kännetecknas med frihet, modernitet och jämställdhet, det vill säga det ”svenska”, i själva verket också kan vara utsatta för förtryck, utifrån sitt kön. Anspråket utmanar bilden av det utopiska jämställda Sverige (de los Reyes & Mulinari 2007) och det socialt utsatta området som ensam arena för förtryck av tjejer.

Tjejer, som återkommande uttrycks som en homogen grupp, utgör i flera av artiklarna en del av anspråken för den också ljusa sidan av förorten i relation till den problemtyngda, där tjejerna

inte bidrar till kriminalitet och social oro i bostadsområdet. Nyanseringen av bostadsområdena med tjejerna som ett argument uttrycks både direkt såväl som indirekt i texterna. En indirekt argumentering för tjejernas roll som ljuset i ett annars till synes dystert område återfinns i en artikel om Karlslund, ett bostadsområde i Landskrona som polisen pekat ut som ”värstingområde” (och som återfinns på Polisens lista över särskilt utsatta områden). Rubriken lyder “Barnen är områdets hopp” (SYD 3) och de intervjuade i artikeln som även syns på bild är tre tjejer. Tjejerna ger inga intryck av att bidra till problemen i området utan representerar det andra, som utifrån tjejernas egen utsago består i att spendera tid med familjen och gärna i naturen i bostadsområdet. I samma artikel intervjuas också en kvinna utifrån sin roll som verksam på ett projekt för tjejer i mellanstadieålder. Deras lokal i Karlslund har utsatts för en anlagd brand och hon uttrycker sig i artikeln om situationen i området. Den intervjuade projektarbetaren för fram följande:

Vi miste vår lokal och fick flytta. Det var hemskt trist. Det är väl det tydligaste uttryck vi sett för problemen här, säger KD. (...) Å andra sidan känns det trist och orättvist att bara dra fram det negativa. Det finns så mycket bra att berätta om i Karlslund, även om man inte blundar för problemen. (SYD 3)

Pratet om en nyanserad bild kan här identifieras. Den intervjuade projektarbetaren kan med sina erfarenheter inifrån bostadsområdet och samtidigt i positionen som en utomstående betraktelse på bostadsområdet (då det ej framgår huruvida hon själv är bosatt i Karlslund) lägga fram sitt anspråk med hög trovärdighet. Läsaren kan med hjälp av detta anspråk också se att de intervjuade tjejerna, till skillnad från deras egen utsago, är tillhörande en utsatt grupp (som fick sin lokal nedbränd).

5.1.2. Ett parallellt problemsamhälle

Det andra perspektivet utgår från att det socialt utsatta området har specifika problem och står i kontrast med samhället utanför bostadsområdet. Socialt utsatta områden som omnämns i artiklarna beskrivs på flera ställen i empirin som ett parallellt samhälle frånvänt majoritetssamhällets regler och normer. Perspektivet får därför här benämningen *ett parallellt problemsamhälle*, där anspråken uttrycks i olika former av problembeskrivningar. I en artikel står skrivet om ett politiskt tal på Järvafältet i Stockholm, där en moderat partiledare talar till invånarna.

I ett särskilt skarpt formulerat avsnitt vände hon sig direkt till dem som på olika sätt begränsar flickors och kvinnors frihet, av religiösa, kulturella eller andra skäl. - I Sverige råder jämställdhet. Punkt. Alla ska kunna leva i friheten att själv få forma sitt eget liv, sade Anna Kinberg Batra och fortsatte: - Du som tänker bestämma vem din dotter ska träffa på kvällen, till dig vill jag säga en sak: Det får du inte i Sverige. (DN 10)

Anna Kinberg Batra för fram sina anspråk, genom journalisten som sekundär anspråksformulerare, om att problemet med förtryck av flickor och kvinnor är knutna till de socialt utsatta områden som är lokaliserade på Järvafältet. Eftersom det i resten av landet, enligt anspråket, råder jämställdhet antyds de religiösa och kulturella skäl knutna till förtryckarna höra ihop med andra etniciteter. Det svenska till skillnad från dessa andra etniciteter är det utopiska och det som utgör norm (de los Reyes & Mulinari 2005; de los Reyes, Molina & Mulinari 2003). Genom att ringa in problemet med förtryck av kvinnor och flickor som något utövades av människor av annan etnisk tillhörighet boendes i Järvafältets bostadsområden blir problemet definierat som ett invandrar- och förortsproblem. Förutom att de som förtrycker är av annan etnisk tillhörighet framgår vidare i artikeln att de är antingen förälder till flickan som förtrycks, alternativt en vän (vilket framgår på annan plats i artikeln). I en annan artikel som redogör för samma tal på Järvafältet står, till skillnad från i ovan nämnda artikel, uttryckt av vilket kön de förtryckande individerna är.

Anna Kinberg Batras hårda budskap till män som begränsar kvinnor: ”Ni hör inte hemma i Sverige” (AB 4)

Ovanstående utdrag är rubriken till artikeln och uttrycker explicit gruppen män i Järvafältets bostadsområden som de skyldiga till problemet. Det framgår också att det inte endast är förtrycket av kvinnor som inte är hemmahörande i Sverige utan även männen själva. Brune (2003) kunde i sina studerade medietexter se hur den patriarkala strukturen kopplas samman med ”invandramannen”, som inte förstår att han avviker från ett annars jämställt samhälle. Flickan ska räddas från sin kultur och familj för att närma sig det utopiska jämställda Sverige. Brune (2003) fann i sin mediastudie av typifierade ”invandrare” typberättelser som kunde handla om hur flickor som var ”andra generationens invandrare” började komma till insikt om sin situation och opponera sig mot den. Som exempel på frigörelsen fann Brune (2003) nyheter om mäns våld, som kopplades till syftet att bevara ett patriarkalt styre. Ett exempel med tillhörande förklaring fann hon publicerad i Aftonbladet 31/3 1997 som löd “männen har inte

accepterat kvinnornas frigörelse i Sverige” (s. 173f). Artikeln publicerades 20 år innan de två artiklarna från Aftonbladet och Dagens Nyheter om det politiska talet på Järvafältet. De kan kopplas till det kulturella perspektiv som de los Reyes (2003) identifierat, som ser hedersvåld som en kulturkrock bäst undviken genom invandarmäns insikt i de svenska normerna. I Brunes (2003) iakttagelser, som synbarligen fortfarande har relevans, såväl som i föregående utdrag återfinns “invandarmannen” som representant för det osvenska, förlegade och hotfulla. Denna identifierade typ och syndabock känns igen även i Hammaréns (2008) avhandling, där han fann unga invandarmän förknippas med de Andra och den problematiska maskuliniteten som inte behandlar tjejer väl.

I fler artiklar återkommer mötet mellan *svenska* normer och *andra* kulturer, även framfört av utsagans aktörer. En anspråksformulerare som figurerar i två av empirins artiklar är en kvinna som är bosatt och uppvuxen i Hammarkullen i Göteborg. Hon för fram anspråk på Hammarkullen som ett bostadsområde med särskilda problem av förtryck mot kvinnor och flickor.

För tio år sedan var SAS en tjej på 20 år som just gått ut från Angeredsgymnasiet. Nu är hon en yrkesarbetande kvinna som är gift och har tre barn. När hon påminns om rubriken för tio år sedan säger hon spontant, och bara en aning skämtsamt: Allt är haram (förbjudet)! - Kraven på hur man ska vara och uppföra sig är jättestarka och de har blivit starkare under de här åren. Det behövs en rörelse för att stötta unga kvinnor. Det är väldigt svårt för den som står utan utbildning och jobb att kräva sin rätt. (GP 7)

I egenskap av utsagans aktör för hon fram sina anspråk likt vittnesmål från platsen. Något som inte framkommer i utdraget är att kvinnan själv är muslim med slöja och som kritiserar andra muslimska aktörer och delar av shiaislam. Utifrån sin närvaro i två av denna studies utvalda artiklar samt det föregående reportage för tio år sedan som GP 7 är en uppföljare till tycks just hon som person och framförare av anspråken vara av särskilt intresse för både Göteborgs Posten och Dagens Nyheter (DN 6). Så vad är det med henne som lockar då tidningar ska bereda plats för anspråk gällande kulturellt betingade problem i socialt utsatta områden? De los Reyes och Hörnqvist (2016) lyfter fram medias förutbestämda problemformuleringar inom vilka de intervjuade ska inrymmas. Utifrån detta perspektiv skulle den intervjuade kvinnans anspråk inrymmas i Göteborgs Postens på förhand formulerade anspråk framfört av henne och därför vara av särskilt intresse. Kamali (2005) menar att experter med invandrarbakgrund som bidrar

till reproduktionen av de Andra utifrån majoritetssamhällets förutfattade meningar och stereotyper, är de högst värderade experterna hos medier. Vi kan känna igen temat från föregående utdrag och Brunes (2003) analys där en typberättelse handlade om ”invandrarflickors” insikt om och opponering mot sin situation. Det finns också något som skiljer denna utsagans aktör vid en jämförelse med utsagans aktörer i andra artiklar och det är den uteblivna kritiken mot media i dess roll som primär- och sekundär anspråksformulerare, samt mot andra utsägandets aktörers problembeskrivningar.

I en annan artikel dras gränsen mellan Sverige och kultur kopplad till annan etnicitet vid tröskeln till invandrade familjers hem. Problemet som nedan ringas in är bland annat kulturkrocken, där föräldrarna representerar det som krockar med *svensk* kultur och offren i dramat är barnen.

- Det finns en kulturkrock. När barnen kliver in genom dörren hemma upphör den svenska världen att fungera. Föräldrarna förstår inte språket. De kan inte visa runt omkring, säger hon. Båda talar om arbetslöshet och tristess som bakgrund till de upplammande sociala problemen. - Det finns för lite naturliga mötesplatser. Det bromsar integrationen (...) Så hur ser hoppet ut, om det finns? - Barnen. (SYD 3)

Föräldrarnas hem står för en parallell värld medan barnen är de som kan röra sig mellan världarna. Vägen mellan världarna är konfliktfylld då de ej är förenliga och avsaknad av det svenska språket lyfts fram som ett av hindren. Kulturella problem framställs här inte som något som präglar utemiljön i området, likt beskrivningen av Hammarkullen i artikel GP 7, utan knyts istället till hemmets sfär. Samtidigt framställs bostadsområdet som befolkat av invånare med denna problematik. Anspråket om barn som drabbas av sina föräldrars Andra etniska tillhörighet påminner om det tema Bredström (2003) fann i sin analys av ”invandrare” i media där ”invandrarfamiljer” beskrevs som misslyckade bland annat utifrån hänseendet att föräldrarna misslyckades med att integrera sina barn (s. 198). De Andra med sin andra kultur som problem är inte temat för artikeln likt i GP 7, utan framförs som förklaringsmodell. Temat för denna artikel är istället social oro, i form av bland annat narkotikahandel, gängkriminalitet och anlagda bränder. Personen bakom orden om kulturkrocken är en bibliotekarie i bostadsområdet, medan idén om behovet av mötesplatser för en ökad integration uttalas av en individ verksam på ett kulturhus för tjejer i området. Båda två ringas in arbetslöshet som ett av de avgörande problemen i bostadsområdet, medan lösningarna å andra sidan ligger i integration.

Dessa orsaker till oroligheter framträdde i Boréus (2016) mediestudie, som bland de vanligaste angivna orsaker till Husbykravallerna i de studerade artiklarna. Idén med integration som lösning på arbetslöshet iaktogs av Helén Thomsson (2003) i en studie av ett kommunalt integrationsprogram. Programmets syfte var att arbetslösa invandrarkvinnor skulle sysselsättas i ett steg att bryta isolering och möta andra kvinnor för att på så vis integreras. Kritik som lyftes mot projektet bestod i att man bortsåg från aspekter som makt och resurser där invandrarkvinnor blir marginaliserade i samhället (ibid.). De los Reyes (SOU 2005:41) ser på integrationstänkade som en social praktik existerandes i samma maktfält som diskriminering. Det är först i föreställningen av en underlägsen Andra som de får betydelse, en maktrelation som kan utgå från etniska gränsdragningar, men som även kan röra andra relationer av över- och underordning (s. 234).

I ett reportage om Almgården i Malmö, benämnd som miljonprogram, tilldelas de sämre egenskaperna grannområdet Rosengård som av de intervjuade invånarna uppges stå för det som inte fungerar.

När Almgårdsbor pratar om problem pekar de mot Rosengård. Där finns utanförskapet. När de som bor i Jägersro Villastad talar om problem pekar de på Almgården, vars barn ofta går i samma skola som deras. Där finns utanförskapet, trasiga människor, högre arbetslöshet än i övriga Malmö (...). (EXPR 2)

Flera av de intervjuade talar om en ickefungerande integration som ett stort problem, eller snarare en för hög integration. Det egna området värderas upp och problemen kopplas till människor tillhörande en annan etnisk tillhörighet och området som de befolkar. En parallell kan här göras till Van Dijks (SOU 2005:41) resonemang om elitrasism där bland annat journalister på stora tidningar fränsäger sig samröre med rasism och istället lägger skulden på ”outbildade” invånare i fattiga bostadsområden. Journalisten i det här fallet är samma som till krönikan KVP 1 ”vars identitet bygger på uppväxten i förorten och släkten som bor kvar”. I artikeln EXPR 2 reproduceras föreställningen om att problem med rasism inte tillhör den normativa medelklassen, utan problemet med rasism knyts till Almgårdens invånare.

Journalisten lyfter samtidigt fram hur invånare från det bättre ställda villaområdet på andra sidan Almgården betraktar problemen och utanförskapet vara kopplade till just Almgården. Detta kan knytas samman med de los Reyes (SOU 2005:41) perspektiv på integration och

diskriminering, där de underlägsna Andra i detta fallet utgörs av *vit* arbetarklass. De problem som i artikeln om Almgården identifieras som specifika för bostadsområdet har vissa likheter med problem som lyfts i andra artiklar i empirin som rör invandrartäta områden. Följande utdrag är uttalanden från personal på en förskola i Almgården, som inte själva bor i området.

- När jag började här tänkte jag att barnen saknade hemmets struktur totalt. Ibland finns familjer med problem. Sprit. Ensamstående som har det tufft. Så kommer barnen hit utan grund. Så man måste börja om från början. (...) Det var mycket slagsmål på avdelningarna. Det var så barnen uttryckte sig. Fula, grova ord. Kränkningar. Det gällde att ge barnen ett språk. - Det viktigaste är att vi är närvarande, positiva vuxna, påpekar KE. Att vi fungerar som goda förebilder. Att vi samtalar med barnen, inte skäller. (...) JS märkte att det fanns stort behov av att arbeta med jämställdhet. Tjejer och killar kunde inte sitta bredvid varandra. - Det var inte alla barn som hade respekt för kvinnor. En del saknar kanske manliga förebilder. Jag fick prata mycket med barnen. Förklara att "om man säger hora till en liten tjej måste man tänka på att sin mamma och syster också är tjejer". (EXPR 2)

Etnicitet och religion frånvänt från det "svenska" finns inte längre närvarande som faktor i förståelsen av identifierade områdesspecifika problem, samtidigt riktas blicken mot bristande föräldraförmåga och brist på jämställdhet. Det socioekonomiskt utsatta Almgården framställs som en plats bortom det i övrigt jämställda Sverige. Orsakerna återfinns dock inte längre hos männen som bärare av en förtryckande kultur, eller hos religionen Islam som präglade ett område, utan istället hos sociala problem som föräldrar är drabbade av. Fäder som frånvarande figurer nämns på olika ställen i artikeln och framträder i detta utdrag som en hypotes till varför pojkarna på förskolan inte behandlar flickorna med respekt. Som en åtgärd till problemet med frånvarande fäder framträder i artikeln idén om förebilder för barnen i form av professionella (som inte är bosatta i Almgården). Återigen känns Bredströms (2003) analys om de "misslyckade familjerna" igen, som hon också beskrev som de med ensamstående mödrar och frånvarande fäder. Samtidigt som hennes analys utgick från "invandrarfamiljer" i det "svenska" samhället, framstår här familjer som inte har någon annan etnisk tillhörighet kunna beskrivas utifrån samma premisser. Det "svenska" associerat till det jämställda (de los Reyes & Mulinari 2007, de los Reyes, Molina & Mulinari (2003) inbegriper till synes inte familjer bosatta i "vita miljonprogram", det vill säga socialt utsatta områden fast utan dimensionen av invandrartäthet.

5.1.3. Invånarna ger en annan bild av området Ett tredje perspektiv på socialt utsatta områden som kunnat identifieras går ut på att bostadsområdet ska beskrivas av invånarna själva som reaktion på andras negativa framställningar. Dessa andra uttrycks många gånger utgöras media, som annars riktar fokus på negativa sidor av bostadsområdet. Med invånarnas egna utsagor ska enligt detta perspektiv på socialt utsatta områden positiva sidor av bostadsområdet framföras. Invånarna ska på detta sätt ge sin bild av sitt bostadsområde. Detta perspektiv utgör temat i artiklarna som nedanstående utdrag är hämtade från.

“De senaste veckorna har förorten hamnat i fokus för nyhetsförmedlingen. Utländska medier talar om no-go-zoner och i förra veckan skedde en rad mord med kopplingar till kriminella grupper. De här texterna handlar inte om det. Istället berättas historierna om Vårby, Rinkeby, Husby-Kista, Fittja och Norsborg av dem som kan dem bäst: Invånarna som bor i miljonprogramsområdena runt Stockholm.” (AB 2)

”Medias bild av Lindängen är själva orsaken till att Sydsvenskan bestämde att skriva det här reportaget. Utgångspunkten var att låta Lindängenbor – främst de unga – berätta om sin syn på området de bor i.” (SYD 4)

Sista utdraget är en journalists ord som hade för avsikt att intervjua en grupp tjejer och en grupp killar som skulle beredas plats för sina anspråk om hur det *faktiskt* är. Det blev inte så, eftersom tjejerna valde att dra sig ur reportaget då de upplevde tidningens återgivning av det de sagt för negativ. Deras medverkan sammanfattas istället av journalisten:

De efterlyser fler artiklar om Lindängen som inte berättar om enskilda, ofta kriminella, handlingar, utan en som handlar om hur området är. När vi ber dem berätta det, följer intervjuerna ungefär samma mönster. Först kommer lovorden över området de bor i: tjejerna berättar om hur alla känner varandra, tryggheten i att grannarna vet vem man är och att man kan få hjälp närhelst man behöver. Sedan kommer berättelserna om den andra sidan – otryggheten över skjutningarna, hur andra ser ner på deras område och hur de känner att de behöver försvara det. (SYD 4)

Tjejernas trovärdighet i sin kritik av tidningens negativa återgivning framstår som låg då deras berättelser ändå återges i artikeln, där flera av de intervjuade uppges ha bidragit till en problembeskrivning. En problemformulering från tidningens sida framträder som *en nyanserad bild*, vilket de intervjuade killarna i reportaget bidrar till genom att prata om både skjutningar

och det positiva i området. Typen av lovord om bostadsområdet från tjejerna som lyfts fram i utdraget känns igen i andra artiklar.

- En del handlar på krita. Butiksägaren vet att han får pengarna så fort socialbidraget betalas ut. (EXPR 2)

- Alla tar hand om varandra. Om jag eller min mamma kommer ut från Özen allfrukt med matkassar i händerna, då tar killarna kassarna och följer oss till dörren, säger hon. (SYD 5)

Sista uttalandet görs av en intervjuad ung tjej i reportaget från Seved i Malmö. Uttalandet tjejen gör är utifrån sin position som Sevedsbo och ung tjej som motsäger sitt område som en osäker plats där hon skulle befinna sig i en utsatt situation. Killarna i området framställs av henne som omhändertagande, en bild som avviker från mediebilderna av unga män i mångkulturella områden som utgörandes hot mot tjejer (Brune 2003, Hammarén 2008). Vidare träder nedan fram en beskrivning av förorter som platser med en gemensam kultur präglad av starka band mellan varandra.

-Jag förlorade min bror i en drunkningsolycka för ett par år sedan. Även om folk inte kände honom så sörjde de med mig och min familj. Det är därför jag beundrar förortskulturen. Man behöver inte kött och blod för att vara familj, alla är kopplade till alla. (AB 2)

En särskilt stark gemenskap i förorter har identifierats just i Stockholms förorter av Gonzáles (2016) som i intervjuer med invånare i Husby fick veta om en särskild ”Husbyanda” med en stark vi-känsla (s. 53ff). Han fann denna ha utvecklats av gemensamma erfarenheter av förtryck i form av bland annat rasism och där det egna området observeras av invånarna vara fränkopplat från det omgivande samhället i form av större problem av fattigdom, sämre resultat i skolan, samt högre arbetslöshet (ibid.)

Andra förhöjande beskrivningar av socialt utsatta områden kan också fokusera på miljö och aktiviteter. Tre intervjuade tjejer i Landskronaområdet Karlslund vill inte lämna ut några problembeskrivningar utan vidhåller att de upplever Karlslund som ett bra område att växa upp i.

- Det finns mycket att göra här, fin natur och vi är ofta ute med familjerna (...) De gillar inte alls den nya stämpel som nu klistras på Karlslund. - Det är tråkigt att polisen säger som de gör. Vi håller inte alls med. De som bor här dömer ju själva. (...) Vi tycker om det som det är. (SYD 3)

I samma artikel har problem lyfts av *experter* i form av yrkesverksamma i området rörande problemorsaker som tristess och för lite mötesplatser, något som argumenteras emot av de intervjuade tjejkerna här. Vems anspråk som har högst trovärdighet i sammanhanget skulle enligt Loseke (2003/2010) vara experterna. Tjejkerna i artikeln bekräftar inte problembilden som lyfts fram i anspråken från journalist och experter, samtidigt bereds tjejkernas anspråk plats, trots att det de säger står i polemik till beskrivna problem. Det skulle kunna tolkas som att det står emot idén om att intervjuade endast bereds plats om de ryms i den redan satta problemformuleringen (de los Reyes & Hörnqvist 2003). Samtidigt passar anspråket in på det perspektiv som utkristalliserats där invånarna ska ge sin bild som är en annan än den dåliga bilden präglad av problem. De positiva beskrivningarna av socialt utsatta områden som träder fram i artiklarna uttalas i princip uteslutande av invånare i området, medan tidningar och experter i form av organisationer, yrkesverksamma m.fl. ofta står för problembeskrivningar.

Som Lars Åberg skriver om i Dagens Samhälle: ”Väldigt många som bor här säger att de trivs, att här finns en speciell stämning och gemenskap. Men i statistiken ser man samtidigt bekymren: arbetslösheten, bidragsberoendet, skolorna, det låga valdeltagandet.” (SYD 7)

Det kan urskiljas ett perspektiv där problem knutna till områden kan föras fram först om utsagens aktörers positiva upplevelser finns med. Trovärdigheten i anspråket om problem tycks öka med stöd från invånarnas andra bild, där invånarnas egen trovärdighet sjunker då de inte ser sina egna problem. Deras upplevelser ställs mot statistiken, en strid de utifrån Losekes (2003/2010) hierarki av anspråksformulerare förlorar, där statistikens trovärdighet värderas högt.

5.1.4. Att bryta upp från området

Det fjärde och sista perspektivet som återkommer i empirin handlar om huruvida invånare ska lämna det socialt utsatta område som de kommer ifrån eller inte. Perspektivet syns i reflektioner hos invånare om vad som talar mot och vad som talar för att bryta upp från området. Perspektivet syns även i andra anspråksformulerares reflektioner om det socialt

utsatta områdets problem som motiverar för invånare att bryta upp. Något som motiverar att bryta upp framstår flera gånger vara barnens bästa.

- Det finns för lite naturliga mötesplatser. Det bromsar integrationen. En del familjer har flyttat för att de inte ville att barnen ska växa upp här (...) (SYD 3)

“De pratar om fritidsgården. När de var yngre var den öppen sex dagar i veckan. Sedan blev det förbjudet för dem som gått ut nian att gå dit. Lokalerna flyttade en bit bort från centrum och öppettiderna inskränktes. - Nu blir det svårare för alla yngre att hålla sig borta från att göra dumma grejer på gatan (...). Han tycker att det var jättebra att växa upp här i Lindängen, men han skulle aldrig låta sina egna barn växa upp här.” (SYD 4)

Miljön i området framställs som olämplig för barn, vilket kan förklaras med att när de blir större riskerar de att ägna sig åt destruktiva aktiviteter. Farhågan framförs av en ung kille i ett invandrartätt område med egna erfarenheter av behovet av distraherande fritidsgårdar. Detta kan sättas i relation till det föregående citatet där det framstår generellt sett vara brist på naturliga mötesplatser och därmed brist på integration, vilket löses genom att flytta från området. Det som familjen ska integreras till finns därmed utanför bostadsområdet. Områdena representerar en plats där (invandrar)killar inte kan låta bli sitt destruktiva beteende och föräldrar är isolerade och segregerade från samhället, varför deras barns enda chans är om de lämnar. Ett motperspektiv till detta perspektiv framförs i en annan artikel där en mamma och hennes dotter har flyttat från en socialt utsatt Göteborgsförort till ett medelklassområde i innerstaden, men ångrar sig.

HP flyttade från Hjällbo till Haga för barnens skull. Men det blev inte som hon tänkt sig. Hon saknar värmen, grannarna och tryggheten. Och dottern åker tillbaka till Hjällbo för att gå med sina gamla klasskamrater. (GP 8)

Kvinnan kan, i egenskap av utsagens aktör, vittna om att föreställningen om att ett (”svenskt”) medelklassområde utanför det socialt utsatta området inte nödvändigtvis är en bättre miljö för barn och inte heller en plats där människor i högre utsträckning möter varandra på naturliga mötesplatser. Anspråket från kvinnan motsäger och utmanar på detta sätt ”vit medelklassnorm” (de los Reyes & Mulinari 2007). Från en annan artikel förstärks medelklassnormen av journalistens beskrivning gällande en tjej uppvuxen i det socialt utsatta ”vita” området Almgården i Malmö.

M vill flytta från Almgården. Hon vantrivs och känner sig otrygg. Hon vill ge barnen något bättre än vad hon själv fått. Självt fick hon växa upp fort. Mamman var bara sexton år när hon fick henne. Det skulle präglade hennes liv. En känsla av utanförskap. Pappan fanns aldrig närvarande. Vid tolv års ålder flyttade hon till sina farföräldrar. När hon var nitton år blev hon själv gravid. (EXPR 2)

Bristande föräldraförmågor, där mammor är för unga och pappor är frånvarande tillsammans med en i allmänhet otrygg plats knyts till bostadsområdet som en plats med deterministiska livsöden. För att ha en chans för en annan livsutveckling krävs att bryta upp och gå över till den dikotomt olika platsen utanför, där medelklassen bor och man kan känna ett *innanförskap* och ha närvarande pappor och lagom gamla mammor med goda föräldraförmågor. Medan lösningen är att lämna ligger ansvaret hos mamman, likaså skulden om hon väljer att stanna kvar. Ett annat perspektiv framträder i en annan artikel där återigen en mamma, denna gång bosatt i Hammarkullen, förhåller sig till valet om att stanna eller bryta upp.

- Det har varit både och. Ibland har jag känt att jag inte velat bo kvar, när det varit knarkförsäljning precis utanför dörren. Men nu känns läget någorlunda under kontroll. Det finns många som jobbar bra här: föreningar och Mixgården förstås; de gör jättestora insatser. Vi är en del som inte ger upp. Om vi skulle sluta kämpa, skulle det bli som i Paris förorter (...) (GP 7)

Anspråket från henne, som utsagens aktör, gör gällande att bostadsområdets problem, utgörandes av kriminell verksamhet, löses av invånare i bostadsområdet, föreningar och fritidsgårdar. Anspråket antyder ett motperspektiv som skulle göra gällande att invånare i bostadsområdet inte tar hand om sitt bostadsområde, något som också kan kännas igen från rubriken till en artikel om invånare i Lindängen ”Media överdriver mycket. Vi tar hand om vårt område”. Att stanna fylls därmed istället av ett värde med uttryck för ansvar för bostadsområdets moraliska och lagmässiga tillstånd.

5.1.5. En sammanfattning

I detta första tema för analys har identifierats fyra olika perspektiv på socialt utsatta områden; *en nyanserad bild av socialt utsatta områden, ett parallellt problemsamhälle, invånarna ger en annan bild av området och att bryta upp från området*. Invånargruppen tjejer, tillsammans

med andra invånare, framträder på flera ställen som försvarare av sitt (socialt utsatta) bostadsområde, med anspråk om att bostadsområdet har positiva sidor och att medias rapportering är för negativ. Maktaspekten etnicitet är framträdande i framställningarna av socialt utsatta områden och vid anspråk om att vissa problem är specifika för dessa områden. Samtidigt framträder maktaspekten klass tydligare i anspråk om problem i ett ”vitt miljonprogram” där Almgården skildras, även om problemen och dess offer (ofta tjejer, läs vidare under tjejtypen ”offer”) kan vara desamma. Sådana problem uttrycks vara brist på jämställdhet och bristande föräldraförmåga. Problembeskrivningar av socialt utsatta områden framförs främst av anspråksformulerare som experter, socialarbetare och journalist/tidning, men även av invånare från socialt utsatta områden. Invånare, som benämns som utsagens aktörer, förefaller höja trovärdigheten i anspråk om förekommande problem i socialt utsatta områden om de kan bekräfta dem. Hos perspektiven *en nyanserad bild av socialt utsatta områden* och *invånarna ger en annan bild av området*, förefaller även de positivt laddade skildringarna av socialt utsatta områden höja trovärdigheten i problembeskrivningarna.

5.2. Tjejtyper

För att tydliggöra och bena ut porträtteringen av tjejer i artiklarna kommer detta avsnitt att redogöra för och analysera olika ”tjejtyper” som framträder i de studerade medietexterna. Tjejtyper kan förstås i termer av identiteter och roller. I artiklarna återfinns olika typer av tjejer där vissa är särskilt framträdande genom upprepade porträtt. Dessa tjejtyper har lyfts ut, analyserats och på sina ställen även studerats i relation till perspektiven på socialt utsatta områden. Genusperspektivet kommer här användas i analysen av hur tjejerna görs till tjejer, med ett samkört intersektionellt perspektiv för en mer komplex förståelse av samspelet med klass, etnicitet, religion och bostadsområde. Processer av dikotomisering, positionering och identifikation/disidentifikation kommer utgöra en del av analysen av de olika typer av tjejer som vaskats ut ur empirin.

5.2.1. ”Visionären”

Denna tjejtyp dyker upp på flera ställen i empirin där deras visioner och ambitioner står för en hoppfull sida av deras områden som i övrigt karaktäriseras av en dystert och problemtyngd tillvaro. Ett reportage om en grupp tjejer i ett socialt utsatt område i Malmö inleds med en rubrik som beskriver de intervjuade tjejerna utifrån deras yrkesdrömmar.

De ska bli läkare, poliser, advokater, barnmorskor. Läkare som räddar livet på dem som har skjutits. Poliser som utreder mordet. Advokater som skipar rättvisa. Barnmorskor som hjälper nya barn till världen. De är tjejerna på Seved. (SYD 5)

I ovanstående citat framträder en grupp som har framtidsvisioner som inbegriper en eftergymnasial utbildning och i detta också en ambition med sin nuvarande skolgång. Visionerna inbegriper inte endast dem själva utan även sin lokala omgivning vilka här utgörs av dem som blir skjutna, de som skjuter och barn. Dessa porträtt kan sättas i relation till de stereotypa porträtteringar av tjejer som Liljeholm Hansson (2014) fann i sin studie. I intervjuerna hon gjorde med invånare och professionella i socioekonomiskt utsatta områden i Göteborg framträdde tjejernas roller återkommande i relation till killar på olika vis, som flickvänner, cheerleaders, räddande änglar, eller vårdande mödrar. Tjejernas roller var i de framträdande berättelserna också obetydliga. Dessa porträtt stämmer inte men ändå till viss del in på bilden av tjejerna på Seved. Porträtten i rubriken återkommer genom reportaget och visar på välutbildade framtida roller som lyfts fram som betydelsefulla, till skillnad från Liljeholm Hanssons (ibid.) obetydliga tjejroller. Samtidigt står några av dem fortfarande på olika sätt relaterade till killar genom att hantera skjutningarna (som killar i området knyts till). Samtidigt som rollerna på sätt och vis har bytts, där tjejerna innehar huvudrollen till skillnad från tjejerna i Liljeholm Hanssons (ibid.) studie, är positionerna fortfarande dikotoma utifrån kille och tjej. I reportaget förs anspråk fram av en intervjuad tjej om orsaker till olikheterna mellan killar och tjejer.

- Killarna letar efter uppmärksamhet. De gör vad som helst för att få status. Vi tjejer tänker efter mer (...) - sedan ångrar de flesta sig. Har man tagit ett steg in i kriminaliteten kan man inte ta ett steg tillbaka. Hon tänker bli advokat. - Jag gillar att argumentera, och vill hjälpa människor. Jag kommer att plugga stenhårt. (...) - Jag ska bli polis. Jag har sett poliser mycket här i omgivningen, och det de gör intresserar mig. De utreder mordet, men de tar för lång tid på sig. (SYD 5)

Med anspråk om killars identiteter som karaktäriserandes av specifika egenskaper väsensskilda från tjejerna i området konstrueras hon som tjej med innebörder av framåtsyftande ambitioner. Den dikotoma relationen blir ytterligare förstärkt av deras positioner på olika sidor av rättsväsendet, där killar kopplas till kriminalitet och tjejen tänker bli advokat. Tjejtypen *visionären* kan även identifieras i ett reportage i Dagens Nyheter gällande ökade betyg för

gruppen tjejer i socialt utsatta förorter i Stockholm där en tillfrågad tjej uttrycker sina skolambitioner och framtidsvision. På bilden syns fem leendes tjejer varav tre iklädda slöja.

- Om jag känner mig omotiverad brukar jag tänka på framtiden. Om jag får bra betyg kan jag bli läkare när jag blir stor och det är min dröm. (DN 2)

I reportaget framgår också att killar från samma områden har betydande lägre betyg än tjejerna, ett glapp som är större än mellan killar och tjejer i andra bostadsområden. Bilden av tjejerna kontrasterar mot den mediebild Brune (2003) fann i Dagens Nyheter 1997 där tre muslimska tjejer intervjuades på en gymnasieskola i Tensta i Stockholm. Deras upplevelse av sin tillvaro beskrevs som låst, instängd och ofri och att deras skolliv skiljde sig från de svenska kamraternas (s. 171). Just visionen om att bli läkare återkommer i flera tjejporträtt.

- Jag vill bli läkare och hjälpa människor, jag tycker om skolan och blir glad när jag studerar (AB 5)

Skillnaden för ovanstående utdrag är att i artikeln förekommer även pojkar med framtidsvisioner och yrkesdrömmar. Det som sammanför de intervjuade unga i artikeln är att de alla går i samma skolklass där alla också är flyktingar. De bussas varje skoldag från det invandrartäta området Alby och Fittja i Botkyrka till Falkbergsskolan i Tullinge, en plats som beskrivs som ett svenskt villaområde i Botkyrka. Bakgrunden, som förs fram av ett kommunalråd från Socialdemokraterna och rektorn på skolan i Tullinge, var höga valsiffror för Sverigedemokraterna bland eleverna. Genom artikeln mäts den svenska skolan mot skolor i Syrien där de intervjuade barnen tidigare gått, där de är överens om att den svenska skolan är mycket bättre.

Alla eleverna vi träffar framhåller att skolan i Sverige är bättre än den var i Syrien. Trevligare. – Lärarna slog elever i Syrien. Inte här. Här är de snälla (AB 5)

Den socialt utsatta och invandrartäta förorten de bussas från är inte ämne för jämförelser, förutom i en efterföljande faktaruta där information står i form av statistik över Botkyrkas höga andel invånare med utländsk bakgrund där majoriteten bor i lägenhet (olikt det ”svenska villaområdet”). Barnen i förberedelseklassen representerar gruppen ”invandrare” som övertygar de ”svenska” barnen om att anledning ej finns för motstånd mot dem. I ljuset av denna

bild framstår anspråket från tidningens sida vara just att visa dessa barns goda intentioner i sitt nya land och med detta också deras visioner. Kön framstår i sammanhanget som mindre relevant. Inte heller deras bostadsområde framträder lika tydligt som andra artiklar ha en betydande faktor i deras identitetsskapande, utan istället deras ursprungsland som värderas ned i barnens anspråk, för att värdera upp det ”svenska”. Bostadsområdet fyller dock en funktion av ett dikotomt förhållande, där villaområdet Tullinge representerar en annan ekonomisk samhällsklass som de är på väg emot med sina medelklassyrken i sikte och ”svenska” barn som ska välkomna dem in i den ”vita” medelklassgemenskapen. Detta kan sättas i relation till det perspektiv på området som något att bryta upp från och lämna.

5.2.2. ”Offret”

Av empirins 35 artiklar berör 33 stycken någon form av problem som tjejer i socialt utsatta områden tacklas med. Dessa problem presenteras direkt och framträdande i en del av artiklarna, genom att problemet kan vara temat för artikeln. Ett problem utgörs av heder och kultur, vilket förekommer i 11 av de studerade artiklarna. Det är också ett problem, likt framgick i avsnittet om det parallella problemsamhället, som återkommande framställs som ett typiskt förortsproblem knutet till de Andras etnicitet och religion. Sverige och majoritetssamhället framhålls som normativt, ett utopiskt jämställt land fritt från patriarkala strukturer (de los Reyes & Mulinari 2008). Inte alla artiklar rörande hedersbrott presenterar problembilden på samma sätt som tidigare citerade artiklarna DN 10, AB 4, eller GP 6 i avsnittet om det parallella problemsamhället. På en ledarsida i Dagens Nyheter förs anspråk fram om att hedersbrott, där flickor är överrepresenterade, är ett problem som inte tas på allvar av polisen och prioriteras bort för andra typer av brott. Som motivering till kritiken av polisen och hedersbrott som ett reellt och stort problem som behöver åtgärdas stärks anspråket med stöd från en förening inriktad mot just tjejer i socialt utsatta områden.

Att det här skulle vara vardag för svenska ungdomar känns för många verklighetsfrämmande, men föreningen Vaken hora eller kuvad:s kartläggning av hedersförtrycket i Göteborgs utsatta förorter, som kom tidigare i höstas, visade att 78 procent av flickorna upplever sig vara hårt kontrollerade i privatlivet. 77 procent får inte ha killkompisar och bara en tredjedel får alltid delta i sportaktiviteter med båda könen.
(DN 7)

Som statistiken används av ledarskribenten ovan är ett vanligt förekommande sätt att föra fram anspråk i formulerandet av sociala problems realitet (Loseke 2003/2010). Läsarna antyds inte vara bekanta med den värld som Varken hora eller kuvad visar upp med sin statistik, vilket innebär att anspråken riktar sig mot läsare med en annan lokal verklighet än flickorna i statistiken. Föreningen Varken hora eller kuvad används i fler artiklar just i kontexten av att lyfta fram deras statistik gällande heder. Föreningens anspråk förs fram om hedersbrott som ett problem, vilket stärker ledarskribentens anspråk, dock inte den delen av föreningens anspråk som rör bilden av flickor från förorten som kuvade. Flickorna framträder i artikeln som offer i dubbel bemärkelse. Detta då de för det ena förtrycks i sin hemmiljö i bostadsområdet inom sitt avvikande kulturella sammanhang. För det andra marginaliseras de av svenska myndigheter, i egenskap av en samhällsgrupp vars problem ej uppmärksammas. Liknande anspråk förs fram på en ledarsida i Aftonbladet, om hedersbrott som en problematik som förbises av svenska myndigheter.

Redan i SFI såg hon hur de kvinnoförtryckande mönster som präglat hennes barndom följt med till det nya landet. Kvinnor och flickor kontrollerades och deras frihet var beskuren. Och välmenande svenskar bara ryckte på axlarna. Likadant var det efter att hon utbildat sig till socionom och börjat arbeta i Botkyrka. Varken chefer eller politiker backade upp henne i arbetet för utsatta flickor och kvinnor. (AB 3)

Anspråkets trovärdighet höjs i artikeln då skribenten lyfter in en annan aktörs erfarenheter som han själv saknar. Skribentens eget namn som antyder manligt kön och etnisk bakgrund i Sverige signalerar brist på dessa erfarenheter av den Andra kulturen och är inte tillhörande offerkategorin (flicka/kvinna) för det könade förtrycket. Ledarsidan vänder sig dock inte främst mot myndigheternas blindhet för problemet med heder utan den politiska vänsterns blindhet, där den refererade kvinnan som anklagats för islamofobi inom sitt parti tas i försvar då hon varit den enda i vänstern som kämpat i frågan om hedersproblematik.

Men under personkonflikter och anklagelser kors och tvärs i Vänsterpartiet finns en genuin värdekonflikt där religiösa traditioner och jämställdhet ibland hamnar på kollisionkurs. (AB 3)

Enligt anspråket om hedersproblematik framställs problemet vara överordnat problemet med islamofobi. Med andra ord görs gällande att tjejer i socialt utsatta områden (där Botkyrka tas

som exempel) framför allt är offer för religiöst förtryck utifrån sin ("icke svenska") religionstillhörighet och inte lika mycket utifrån islamofobi.

Ett problem som tjejer kan vara offer för i artiklarna är utanförskap och som tar sig olika uttryck för de porträtterade tjejerna.

Många har läst svenska som andraspråk fastän de är födda i Sverige. Så länge de är kvar i förorten bland likasinnade är det inte något problem. Men om du, som Miira, börjar en "snobbskola" inne i stan med elever och lärare ur medelklassen och övre medelklassen blir det en jättekrock: språkligt, kulturellt. På alla sätt.

Miira är en karaktär i en bok skriven av kvinnan som uttalar sig i citatet ovan, en karaktär utgörandes av en ung tjej boendes i Gårdsten, ett område tillhörande Angered i Göteborg. Författarinnan är själv uppvuxen i en förort och uttalar sig utifrån denna identitet. Utanförskapet knyts till såväl klass, kultur, etnicitet som bostadsområdet i sig. Kombinationen bidrar till en stor distans mellan tjejen och ett sammanhang utanför förorten. Det framträder som en gräns mellan "de Andra" och "vi" (de los Reyes, Molina & Mulinari 2003).

I artikeln om Almgården framkommer problemet med utanförskap, men här inte knutit till aspekterna etnicitet och kultur. Tjejen som intervjuas i artikeln upplevde under sin uppväxt i Almgården en ensamhet på grund av frånvarande föräldrar och frånvarande vänner.

"Själv fick hon växa upp fort. Mamman var bara sexton år när hon fick henne. Det skulle prägla hennes liv. En känsla av utanförskap. Pappan fanns aldrig närvarande." (EXPR 2)

Utanförskapet tar sig inte lika rumsliga uttryck, utan visar sig i en ensamhet där tjejen även i sitt område upplevde sig stå själv. Hon faller även offer för den tidigare nämnda misslyckade familjen (Bredström 2003) med en för ung mamma och frånvarande pappa. Någon "Husbyanda" (Gonzalés 2016) eller förortskultur där alla tar hand om varandra framstår inte som närvarande för tjejen i artikeln, utan hennes position som ung tjej i socialt utsatt område framstår som sårbart och utan skydd. Till skillnad från tjejer i invandrartäta områden framställda som övervakade och begränsade, slår pendeln för den "vita arbetarklasstjejen" istället över till för lite övervakning med ej tillräckliga föräldrar.

En annan typ av offerskap uttrycks på ledarsidan i Dagens Nyheter där frågan lyfts om skolan med anledning av en rapport från Skolinspektionen. I rapporten granskas bland annat situationen på en grundskola i Tensta i Stockholm. Skolan får på ledarsidan stå exempel för hur lärarna har tappat kontrollen i klassrummen och ungdomarna har tagit över.

Det är outhärdligt att tänka på hur vardagen måste ha sett ut för skolans skötsamma elever, de som ställer det absurt höga kravet på det svenska skolsystemet att kunna sitta i lugn och ro och få en utbildning. (...) Av någon anledning misstänker jag att dessa i något högre grad är flickor. (DN 8)

Uttrycket såväl som beskrivningarna hämtas från skolinspektionens rapport. Uppdelningen av rollerna i skolan mellan pojkar och flickor är en gissning från ledarskribenten som tänker att de som försöker koncentrera sig i klassrummet och som drabbas av stöket karaktäriserat av ”djungelns lag” och ”gängmentalitet”, som han benämner det, är flickorna. Hans anspråk om skolproblem förstärks med hjälp av tydliga roller av offer och syndabockar. Med sin gissning upprätthålls den dikotoma uppdelningen mellan könen enligt genusystemets princip om att manligt och kvinnligt ska hållas isär (Hirdman 1988). En bild förmedlas hur värnlösa flickor utan skydd från vuxenvärlden lämnas i en situation där lag och ordning inte gäller, där pojkar härskar. Skribenten uttrycker att skolproblemet med brist på ordning är ett nationellt problem ej specifikt för Tensta. Samtidigt bidrar skribentens ordval av ”gängmentalitet” till en igenkänning från Bredströms (2003) medieanalys där hon fann hur ”invandrarkillar” beskrevs i termer av ”förortskultur” som förknippades med en tuff miljö där killarna drogs in i gäng som ersatte både familj och samhället (s. 198). Skolstöket kan på detta sätt representera bostadsområdet i stort, där samhället, lag och ordning inte når fram, som *ett parallellt problemsamhälle* och de utmärkande offren i dramat är flickor.

Slutligen ett problem som tjejer i socialt utsatta områden framställs vara drabbade av är trångboddhet. Nedan är en notis med kort text och ett citat från familjen som är drabbad av trångboddhet. Den som uttalar sig är flickan i familjen.

- Vi är sex i familjen, vi har bara två sovrum. Det är jättesvårt för mig också och jag är bara en tjej. Jag sover med mina bröder, till exempel om jag ska byta kläder så vill de inte gå ut ur rummet (...) (GP 9)

Trångboddheten framställs drabba flickan värre än hennes bröder, där de dessutom utgör ett problem för sin syster. Hennes anspråk i rollen som utsagans aktör stärker anspråket om trångboddhet som ett problem. Till skillnad från hedersförtryck framträder trångboddheten som problem inte könat då det drabbar hela familjen. Men flickan får personifiera problemet och argumentera för att problemet drabbar henne värre. Flickan görs och gör sig till tjej, innebärandes en förstärkt offerroll. Detta i ett steg att väcka sympati från läsarna och få dem att inte endast tänka på trångboddheten som ett problem utan även känna något inför problemets aktörer (Loseke 2003/2010). Rollfördelningen mellan system och bröderna kan tolkas höra samman med tidigare presenterade problem med tjejer som offer, där killarna representerar problematiska maskuliniteter utifrån sitt bostadsområde, sin etniska och/eller religiösa tillhörighet.

5.2.3. ”Duktig och skötsam”

Upprepade termer i beskrivningar av tjejer från socialt utsatta områden i artiklarna är “duktig” och “skötsam”. Tjejtypen samspekar delvis med en tjej med visioner, vilket kan uttydas från exempelvis ambitiösa tjejer i skolan. Duktiga och skötsamma tjejer framträder dock i flera artiklar inte nödvändigtvis som visionära, vilket motiverar att denna kategori lyfts ut som en egen tjejtyp. I en av artiklarna rörande en 14-årig flicka försvunnen sedan ett år tillbaka ges en kortare beskrivning av henne. Detta utöver skildringen av hennes tillvaro innan försvinnandet som innehöll missbruk och vistande i riskfyllda miljöer. Den korta beskrivningen av henne understryker hennes förmågor i ämnet matematik.

Marlene beskrivs som ett intelligent barn, synnerligen duktig på matematik, men lite försynt och tillbakadragen. (AB 1)

Skribenten för fram anspråk som ska motivera flickans försvinnande som ett problem värt att uppmärksamma, där läsaren ska sympatisera med flickan (Loseke 2003/2010). Beskrivningen av flickan kontrasterar till hennes liv i övrigt och visar på en sida hos henne som inte endast är präglad av ett problematiskt beteende. En berättarstrategi inte ovanlig i kvällstidningar (Jönson 2010). I artikeln betonas flickans unga ålder, som anses vara anmärkningsvärt låg för en flicka försvunnen under så pass lång tid, vilket förstärker hennes utsatta position. Läsaren kan från porträtteringen av flickan utläsa att hon är någon att vara orolig för och som hamnat i en beklämmande situation. Det står inget uttryckligt om det socialt utsatta område som hon

kommer ifrån mer än att hon tillhört socialtjänsten i det socialt utsatta området Rinkeby-Kista (vilket kan signalera en arbetarklasstillhörighet). Aspekter av etnicitet eller religion finns inte närvarande från vare sig bild eller text. Vidare framgår att hon tidigare i kontakt med socialtjänsten varit följsam och inte motsatt sig vård, vilket antyder en skötsamhet hos flickan som lyder vuxnas uppmaningar. ”Duktig” och ”skötsam” tycks i artikeln främst fylla funktionen av att göra henne respektabel, som ett steg till att väcka sympati. Detta kan relateras till Skeggs (2000) teori om hur respektabilitet är något associerat till medelklasskvinnor och något som arbetarklasskvinnor kämpar för att få. Om läsarna väljer att godta anspråken tillerkänner de också flickan respektabilitet och därmed oro.

I en annan artikel intervjuas en kvinna som ångrar sin flytt från det socialt utsatta området Hjällbo i Göteborg till området Haga, vilket lyftes under avsnittet *att bryta upp från området*. Kvinnan uttrycker i intervjun hur hon tidigare hade varit av föreställningen att skolan skulle vara bättre i innerstaden, vilket kom att visa sig inte stämma.

Dottern började i Hagaskolan. Klassen var dubbelt så stor som i Eriksboskolan och läraren hade aldrig tid. - Min dotter är duktig i matte men när jag frågade henne vad hon gjort i skolan sa hon ofta att hon inte gjort så mycket, att det var tråkigt och mycket upprepning.
(GP 8)

Utöver att dottern också längtar tillbaka till sin gamla skola framgår inte mer information om henne. Informationen om dotterns talang i matematik ingår i en beskrivning genom artikeln som ska höja det socialt utsatta området som de bodde i tidigare. Det kan relateras till det perspektiv på socialt utsatta områden där invånare gav en annan (positiv) bild av sitt område. Flickan typifieras som ett duktigt barn från förorten som drabbas av skolproblem i ett välbärgat medelklassområde. Liknande bruk av duktiga döttrar återkommer i reportaget “Förortens mödrar”, där en kvinna berättar om sina söners leverne kantat av missbruk och kriminalitet. Det framkommer inget som tyder på en vändning i deras levnadssätt, utan bilden är mörk. Kvinnan har även två döttrar som visar på ett annat beteende.

Jag har ju trots allt två högpresterande döttrar och har inte bara gjort fel i min barnuppfostran. (DN 6)

Tjejernas skötsamhet står här kontrasterande till killarnas problematiska och destruktiva beteende, men påvisar samtidigt en dikotomi mellan duktiga och skötsamma och icke respektabla barn. Positionerna framstår som låsta, där döttrarna balanserar upp för sönerns destruktivitet. Kvinnans skuldbeläggande av sig själv i sin föräldraförmåga kan kopplas samman med den ”misslyckade” familjen (Bredström 2003) där hon gör sig själv till en misslyckad mor skyldig till kriminalitet och missbruk. Med inramningen i form av det socialt utsatta området framträder en given rollbesättning, där tjejerna åter igen står för ljuset och trösten i en tillvaro där killar står för det dysfunktionella. Detta kan relateras till *en nyanserad bild av socialt utsatta områden* och Karlslundstjejerna som stod för ljuset och hoppet.

5.2.4. ”Inte som andra tjejer”

Slutligen har i empirin identifierats ett porträtt av tjejer i socialt utsatta områden som går ut på att hon på något sätt avvikit från vad som förväntas av en tjej. Ett namn som återkom i sökningarna för empirin var Cherrie, en kvinna uppvuxen i Rinkeby i Stockholm och som nått framgångar som sångerska. Två artiklar ingår i denna studies empiri där Cherries sommarprat utgör temat för texten.

Mitt i ilskan och frustrationen fann Cherrie gemenskap i ett gäng unga tjejer som var lika besvikna och sargade som hon själv. De drog omkring på stan, sökte upp andra gäng och slogs. De snodde småprylar och struntade i sina familjer och i skolan. ”Vi var inte som andra tjejer, vi var alltid värre. Folk blev rädda för en. Något vi misstog för respekt.” När tjejerna i gänget fyllde femton år hade alla prickar i polisregistret, livet var på väg åt helt fel håll. (EXPR 1)

En bild träder fram av en individ som stämmer mer in på den position Hammarén (2009) benämner som farlig och kriminell ”förortskille”. Skribenten lyfter ett segment av Cherries egna ord från sommarpratet, direkt från utsagans aktör, där hon själv gör sig till en avvikare från tjejnormen. Den dikotoma relationen mellan könen förstärks genom en disidentifikation med tjejer, som också är ett uttryck för en misslyckad identifikation (Butler 2005), kanske med de duktiga och skötsamma? Avslutningen på artikeln för tankarna tillbaka till den unga tjej som av skribentens anspråksformuleringar skulle göras respektabel och värd läsarnas sympati.

Banden med hennes ”systrar”, tjejerna i det splittrade gänget, höll på att ge vika. Misstänksamhet och, kanske missunnsamhet, frestade på. Men hon vägrar ge upp. Hon dedikerar sin musik till dem. Hon vill göra ännu mer. Hon förtjänar all respekt.

I ett steg att bli respektabel behöver hon disidentifieras från sina avvikande vänner, de Andra, för att närma sig skribentens och läsarnas ”vi”. De avvikande Andra tillskrivs känslor av missunnsamhet för hennes framgång, en förstärkning av positioneringen som nu frånskild från Cherrie, där Cherrie dessutom har lämnat det socialt utsatta området och tagits upp av ”vi”, något som får en symbolisk effekt. En koppling kan här ses till *att bryta upp från området*, där upprottet från bostadsområdet innebär ett steg mot integrering till ”oss”.

Om jag ville gifta mig? Både ja och nej. Jag kände mig kuvad och hoppades att det skulle bli bättre om jag gifte mig. Jag var inte en vanlig flicka, jag ifrågasatte allt. Om jag fötts med en annan hjärna hade allt varit lättare. Mina föräldrar visste inte vad de skulle göra. Många skvallrade om mig. Rykte och heder var viktigt. (DN 6)

En föreställning om typiska flickor i detta socialt utsatta område uttrycks som någon som inte ifrågasätter könsnormer som är av betydelse för omgivning och föräldrar. Den som uttalar sig ovan i egenskap av utsagens aktör är samma kvinna tidigare nämnd som figurerar i två av empirins artiklar, en för media attraktiv anspråksformulerare. Historien minner om den typberättelse Brune (2003) fann om ”invandrarkvinnans” strid mot en patriarkal struktur sammankopplad med invandrad kultur och religion för att närma sig ”oss”. Genom sin disidentifikation (Butler (2005) förtydligas hur en typisk ”invandrarflicka” är (Brune 2003, s. 154ff). Ett liknande tema återfinnes i artiklarna fast utspelandes på fotbollsplanen.

Jag kände mig helt ensam och utanför i klassen, jag hade inte språket med mig. Jag kunde engelska flytande men trots det hade jag svårt att skaffa kompisar, så jag tog steget och tog reda på vad de gjorde på fritiden. Då fick jag veta att de allra flesta spelade fotboll. Då började jag spela, för att komma närmare dem. Men att tjejer spelar fotboll eller idrottar överhuvudtaget är inte en självklarhet i alla kulturer. IA fick kämpa för att hennes mamma skulle acceptera att hon ville träna. (DN 5)

I ett steg att komma med i gemenskapen och integreras till det ”svenska” behövde hon börja agera som ”svenska” tjejer och spela fotboll. Det skulle innebära en ”kulturkrock” med hennes

somaliska kultur som hon då stred mot och blev därmed en del av ”vi”. ”Vi” uttrycks explicit i rubriken som ”samhället”, som fotbollen visade henne vägen till. Fotbollen karaktäriserade det bostadsområde hon först kom till från Somalia, ej utnämnt som socialt utsatt. Hon kom senare att flytta till ett utnämnt socialt utsatt område där hon nu integrerar andra ”invandrarflickor” med fotboll genom att övertala invandrade föräldrar som annars håller tillbaka sina ointegrerade döttrar. Positionerna av ”svenskar” och ”invandrare” som dikotoma poler upprätthålls och förstärks av bostadsområdena som står åtskilda från varandra.

Denna uppdelning, menar de los Reyes och Kamali (SOU 2005:41), mellan ett ”vi” och dem”, har varit en ”förutsättning för integrationspolitikens existensberättigande och därmed en förklaring till dess misslyckande” (förord). Vi kan här blicka tillbaka till perspektivet på ett socialt utsatt område som *ett parallellt problemsamhälle*, där det ojämslida och de Andra karaktäriserar bostadsområdet och dess invånare. Ett motperspektiv kan också urskiljas från *en nyanserad bild av socialt utsatta områden*, där en anspråksformulerande socialarbetare på en fritidsgård för tjejer i ett socialt utsatt område menade på att ”svenska” tjejer kunde hindras av sina mammor från att spela fotboll då det skulle ge dem fula ben. Alltså skulle förtryck inte vara specifikt för muslimska tjejer och därmed inte heller specifikt för det socialt utsatta området som hon bor i.

6. Avslutande diskussion

Vi har från empiri- och analysdelen kunnat urskilja porträtt av tjejer som på olika sätt fyller en funktion för i artiklarna framförda anspråk och perspektiv på socialt utsatta områden, vissa mer explicita än andra. Maktaspekter av kön, klass, etnicitet och religion har framträtt på olika vis beroende på problemformulering och anspråk i artikeln, samt beroende på bostadsområde. Tjejer har många gånger fått representera en homogen grupp och som en del av de Andra. Utifrån studiens frågeställning gällande vilka perspektiv på socialt utsatta områden som kan urskiljas i svenska dags- och kvällstidningar har från artiklarna kunnat utläsas perspektiv som förhåller sig till varandra på olika vis, uttryckligen eller underförstått. Ett sådant perspektiv är *en nyanserad bild av socialt utsatta områden* som har visat på ett anspråk med utgångspunkten att problembeskrivningar behöver kompletteras med positiva aspekter. Sådana aspekter har kunnat utgöras av tjejer i socialt utsatta områden som i detta sammanhang trätt fram som representerande en positiv sida av sitt bostadsområde. Vid dessa representationer har tjejer kunnat framträda i form av porträtteringarna (tjejtyperna) *visionärer* och *duktiga och skötsamma*. Dessa har sin anknytning till den andra

frågeställningen för studien om hur tjejer från socialt utsatta områden porträtteras. En del av de visionära tjejerna kunde delvis kännas igen från Liljeholm Hanssons (2014) studie, där tjejer i berättelser från ett socialt utsatt område tenderade att framträda i relation till killar på olika sätt. Samtidigt skilde de sig åt främst genom att de visionära tjejerna till skillnad från de i Liljeholm Hanssons (2014) studie, hade en betydande roll. Problembeskrivningar som nyanserats med hjälp av *visionärer* och *duktiga och skötsamma* har kunnat handla om kriminalitet och destruktivitet, vilket tenderat att relateras till killar i socialt utsatta områden, främst utgörandes av "invandrarkillar". På så vis har nyanseringar visat sig ha en upprätthållande funktion av den dikotoma relationen mellan tjejer och killar i socialt utsatta områden, där etnicitet närvarat som aspekt. En nyanserande bild kunde även syfta till att utmana föreställningar om problem i socialt utsatta områden, där en socialarbetares anspråk lyftes fram som exempel rörande hur förtryck av flickor inte är specifikt för just muslimska flickor i ett socialt utsatt område, utan även för dem hon benämner som "etniskt svenska flickor". Perspektiv har på så sätt visat sig kunna förhålla sig till andras perspektiv, även om anspråksformulerarna bakom dessa andra perspektiv inte alltid definieras.

Ett perspektiv på socialt utsatta områden där de andra anspråksformulerarna dock kunde uttryckas mer explicit var *invånarna ger en annan bild av området*. Det kunde ta formen av ett motperspektiv framfört av utsagens aktörer, invånare i socialt utsatta områden, mot anspråksformuleraren medias framställningar av socialt utsatta områden, alternativt mot andras föreställningar. Dessa andra kan tolkas utgöras av läsare av tidningen som förväntas ej tillhöra kategorin som är bosatt i ett socialt utsatt område och som räknas till de Andra, i förhållande till en "vit medelklassnorm". Flera tjejer framträdde som utsagens aktörer framförandes anspråk om positiva aspekter av det socialt utsatta området, som kunde bestå i gemenskap och hjälpsamhet. Ett liknanden fenomen av detta motperspektiv fann Gonzáles (2016) i sin studie från Husby, där invånarna uttryckte ett behov av att försvara sitt bostadsområde och lyfta fram positiva sidor. Medan anspråksformulerare för detta perspektiv utgörs av invånare i socialt utsatta områden, så har problemformuleringar i större utsträckning framförts av anspråksformulerare som journalister, yrkesverksamma i bostadsområdet, politiker och föreningen Varken hora eller kuvad (genom sin statistik av hedersproblematik).

Som en röd tråd har vi kunnat se hur socialt utsatta områden befolkas av de Andra, som tillskrivs alla de egenskaper som inte tillhör det normativa ("vit medelklass"). Tjejer har ofta framträtt i dikotoma relationer baserat på kön, etnicitet, religion, bostadsområde och klass.

Dessa dikotoma relationer har kunnat ta sig olika uttryck beroende på olika intersektioner, där exempelvis kategorin kön kunnat fungera förstärkande av dikotomier mellan bostadsområden och etniciteter. Tjejer, till skillnad från killar, utgör flera gånger en grupp med chans (och ofta vilja) att röra sig mot normen och därmed den samhälleliga gemenskapen. Av såväl utsagans som utsägandets aktörer har anspråk förts fram om de mest framkomliga vägarna för att närma sig ett ”vi”; att flytta från det socialt utsatta området, göra motstånd mot sin kultur och religion (representerandes av föräldrar och/eller bostadsområdet) och att vara ”duktig”, och då helst i skolan.

Detta tema av tjejens gång från de Andra till ”oss” påminner om tidigare studier av ”invandrare” i media, där Brune (2003) fann typberättelser av ”invandrarflickor” i tidningsartiklar publicerade 1997 som gick ut på att de försökte närma sig ”svenska flickor” och lämna den Andra kulturen. Brunes (2003) typberättelse kändes igen både i tjejporträtteringen ”offret” och ”inte som andra tjejer” i denna studie. Som exempel kan lyftas de teman där tjejer faller offer för hedersproblematik. Dessa porträtt trädde fram i flera artiklar med perspektivet på socialt utsatta områden som ett *parallellt problemsamhälle*. Med en artikel som till skillnad från övriga artiklar handlade om, som journalisten beskrev det, ett ”vitt miljonprogram”, kunde vissa intressanta jämförelser göras i empirin. Bilden av De Andra i socialt utsatta områden som kunde tillskrivas egenskaper av att inte vara jämställda, (till skillnad från ett utopiskt jämställt Sverige i övrigt), visade sig återfinnas både i denna artikel och övriga med porträtt från mer invandrantäta bostadsområden. Här framträdde istället aspekten klass framför etnicitet, där en förstärkning med bostadsområdets inramning gjorde anspråk på ett perspektiv på det socialt utsatta området som en plats där tjejer är särskilt utsatta för förtryck utifrån aspekten kön. Denna jämförelse ska dock främst ses som en intressant iakttagelse då det ändå rör sig om en enskild artikel. Ett större omfång av material skulle krävas för en tillförlitlighet i denna jämförelse, vilket har varit en begränsning med denna studies empiri. För vidare studier med större möjligheter för jämförelser mellan mediebilder av invandrantäta socialt utsatta områden och områden liknandes Almgården skulle eventuellt en annan typ av urval behöva göras.

Då resultaten för denna studie många gånger överensstämte väldigt väl med både tidigare forskning och teoretiska perspektiv har en farhåga varit att analysen av det empiriska materialet varit för påverkad av förförståelse och därmed utelämnat betydelsefulla och avvikande aspekter i materialet. Dock har vissa avvikelser från tidigare forskning kunnat

identifieras och också öppnat upp för vidare frågor. Med Boréus (2016) studie i åtanke, där relationen mellan riksdagsdebatten och mediala framställningar av Husbykravallerna gjordes, kan vidare frågor studeras om relationen mellan perspektiv på grupper i socialt utsatta områden och politisk debatt. Boréus (2016) fann i sin studie hur skola stod högt på dagordningen för de politiska frågor som rörde Husby och vart de politiska insatserna behövde fokuseras. Betydelsen av skolan och konstruktionen av tjejer, där porträtten *visionärer* och *duktiga och skötsamma* framträdde i denna studie, vore intressant att studera närmre i relation till politisk debatt om välfärden och socialt utsatta områden. För socialt arbete i socialt utsatta områden och inom skola kan ett sådant forskningsfokus ha relevans. Detta både utifrån möten med unga som påverkas av porträtteringar av dem, men även utifrån rådande perspektiv på välfärden i relation till segregerade socialt utsatta bostadsområden. Mediala porträtt av tjejer från socialt utsatta områden når även ut till yrkesverksamma socialarbetare runtom i landet. Därav väcks frågor om mediala porträtteringars betydelse i möten mellan socialarbetare och unga från socialt utsatta områden. Hur påverkar de föreställningar som följer med in i det sociala arbetets möten och vad får det för följder?

Referenser

- Bergström, Göran & Boréus Kristina (2005). *Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys & Diskursanalys*. I Bergström, Göran & Boréus Kristina (red.) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Boréus, Kristina (2015). *Texter i vardag och samhälle*. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Boréus, Kristina (2016). *Husbyhändelserna i nyheter och politisk debatt*. I *Bortom kravallerna. Konflikt, tillhörighet och representation i Husby*. Stockholm: Stockholmia förlag.
- Bredström, Anna (2003). *Maskulinitet och kamp om nationella arenor – reflektioner kring bilden av "invandrarkillar" i svensk media*. I *Maktens (o)lika förklädnader. Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige*. Stockholm: Atlas.
- Brune, Ylva (2003). "Invandrare" i mediearkivets typgalleri. I *Maktens (o)lika förklädnader. Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige*. Stockholm: Atlas.
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra uppl. Malmö: Liber.
- Brå (2016) Insatser mot brott och otrygghet i socialt utsatta områden. En kunskapsöversikt (2016:20) (<https://www.bra.se/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2016-11-30-bra-listar-atgarder-som-fungerat-i-socialt-utsatta-omraden.html>) Hämtat: 2017-01-03)
- Butler, Judith (2005). *Subversiv performativitet & Könet brinner. Frågor om övertagande och subversion*. I Butler, Judith *Könet brinner!* Stockholm: Natur och kultur.
- de los Reyes, Paulina (2003). *Patriarkala enklaver eller ingenmansland? Våld, hot och kontroll mot unga kvinnor i Sverige*. I Integrationsverkets skriftserie IV. Norrköping.
- de los Reyes, Paulina & Hörnqvist, Magnus (red.) (2016). *Bortom kravallerna. Konflikt, tillhörighet och representation i Husby*. Stockholm: Stockholmia förlag.
- de los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana (2007). *Intersektionalitet - Kritiska reflektioner över (o)jämlilketens landskap*. Malmö: Liber.
- de los Reyes, Paulina, Molina, Irene & Mulinari, Diana (2003). *Maktens (o)lika förklädnader. Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige*. Stockholm: Atlas.
- Ericsson, Urban, Molina, Irene & Ristilammi, Per-Markku (2002). *Miljonprogram och media: föreställningar om människor och förorter*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet.
- Ericsson, Urban (2007). *Belägrade människor – Belägrade rum: Om invandrargöranden och förorter*. Uppsala: Uppsala universitet. Humanistisk-samhällsvetenskapliga

- vetenskapsområdet, Historisk-filosofiska fakulteten, Institutionen för kulturantropologi och etnologi.
- Gilje, Nils & Grimen, Harald (2003). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Daidalos.
- Gershon, Sarah (2012). "When Race, Gender, and the Media Intersect: Campaign News Coverage of Minority Congresswomen". I *Journal of Women, Politics & Policy*. Vol. 33 Issue 2: 105-125.
- Hammarén, Nils (2009). *Förorten i huvudet - unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige*. Stockholm: Atlas.
- Hansson, Susanne Liljeholm (2014). *Berättelser om ungdomsgäng i förorten: genus, makt och moral*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Hirdman, Yvonne (1988). Genussystemet – reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*. 1988, nr. 3: 49-63.
- Jönson, Håkan (2010). *Sociala problem som perspektiv. En ansats för forskning och socialt arbete*. Malmö: Liber.
- Listerborn, Carina (2013). "Suburban women and the 'glocalisation' of the everyday lives : gender and localities in underprivileged areas in Sweden". *Gender, Place and Culture* 20 (3): 290-312.
- Lorentzen, Mikael (2008). *Multikulturella visisoner: hedersrelaterat våld och socialt arbete i medierna*. Växjö: Växjö universitet. Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap. Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete.
- Loseke, Donileen R. (2003/2010). *Thinking about social problems*. New Jersey: Transaction Publishers.
- Lykke, Nina (2005). "Nya perspektiv på intersektionalitet. Problem och möjligheter". I *Kvinnovetenskaplig tidskrift*.
- McCombs, Max (2014). *Setting the Agenda: Mass Media and Public Opinion*. Polity Press.
- Polisen (2017). *Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. Stockholm: Nationella operativa avdelningen.
- Rennstam, Jens & Wästerfors, David, Wästerfors (2015). *Från stoff till studie*. Lund: Studentlitteratur.
- Ristilammi, Per-Markku (1994, 1999). *Rosengård och den svarta poesin: en studie i modern annorlundahet*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag Symposion.
- Roosvall, Anna & Widestedt, Kristina (2015). *Medier och intersektionalitet*. I *Mediers känsla för kön. Feministisk medieforskning*. Göteborg: Nordicom.

- Silverman, David (2011). *Qualitative Research*. London: Sage Publications Ltd.
- Skeggs, Beverley (2000). *Att bli respektabel. Konstruktioner av klass och kön*. Göteborg: Daidalos.SOU 2005:41. *Bortom Vi och Dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering.
- Thomsson, Helén (2003). *Feministiskt integrationsarbete – eller vem ska definiera vems behov? I Maktens (o)lika förklädnader. Kön, klass & etnicitet i det postkoloniala Sverige*. Stockholm: Atlas.

Analyserade artiklar

Dagens Nyheter

- DN 1 “Nu ska tjejerna få bestämma” (Reportage) 19 mars 2015
- DN 2 “Tjejers betyg ger förorter ett lyft” (Reportage) 12 sep. 2017
- DN 4 “Poesi med rytm och hjärta” (Nyhet) 19 nov. 2016
- DN 5 “Fotbollen visade Ilham vägen in i Samhället: ’Jag orkade inte vara själv hela tiden’” (Reportage) 09 mars 2017
- DN 6 “Förortens mödrar” (Reportage) 11 juni 2017
- DN 7 “Det handlar om att göra sitt jobb” (Ledare) 26 dec. 2016
- DN 8 “Rapport från en skoldag i helvetet” (Ledare) DATUM
- DN 9 “Dags att bredda systerskapet” (Krönika) 08 mars 2017
- DN 10 “M-ledaren varnade de som förtrycker kvinnor” (Nyhet) 14 juni 2017
- DN 11 “Nu är det som om vi kan börja leva på riktigt” (Nyhet) 1 dec. 2014

Göteborgsposten

- GP 1 “Stora drömmar i Hammarkullen” (Nyhet) 20 nov. 2014
- GP 2 “Studsar och hårda slag i Biskopsgården” (Nyhet) 30 juli 2017
- GP 3 “Dikt är hett i Hammarkullen” (Nyhet) 25 sep. 2017
- GP 4 “Jag hade kunnat läsa ihjäl mig” (Reportage) 06 nov. 2016
- GP 5 “Stolthet och värme på Lalehpremiären” (Nyhet) 22 nov. 2014
- GP 6 ““Killar håller koll på dig” - Hedersförtryck: Fritidsgård fristad för tjejer och transpersoner” (Reportage) 12 aug. 2016
- GP 7 “Kurdistan är på flera sätt friare än Angered” (Reportage) 29 nov. 2015
- GP 8 “Ångrar flytten från Hjällbo - nuärdetnog” (Reportage) DATUM
- GP 9 “Allt fler unga trångbodda” (Nyhet) 11 dec. 2014

Sydsvenskan

- SYD 1 "Fotbollens framtid tar plats på planen i Rosengård" (Nyhet) 08 aug. 2017
- SYD 2 "Sherihan "Cherrie" Abdulle" (Recension) DATUM
- SYD 3 "Barnen är områdets hopp" (Reportage) 14 juni 2017
- SYD 4 "Media överdriver mycket. Vi tar hand om vårt område" (Reportage) 2 juli 2017
- SYD 5 "Tjejerna vill ta Seved tillbaka" (förstasidan), "Seved är det bästa som finns" (Reportage) 26 mars 2017
- SYD 6 "Ordning och reda räcker inte" (Krönika) 21 juni 2017
- SYD 7 "Förorten är ju också Sverige" (Ledare) 27 feb. 2016

Aftonbladet

- AB 1 "Hon har varit borta i ett år" (Reportage) 28 april 2016
- AB 2 "I skuggan av betongen - Här ger de som bor i förorten sin bild av sina hemområden" (Reportage) 18 mars 2017
- AB 3 "Vänstern måste se hedersvåldet" (Ledare) 27 sep. 2016
- AB 4 "Anna Kinberg Batras hårda budskap till män som begränsar kvinnor: "Ni hör inte hemma i Sverige" (Nyhet) 14 juni 2017
- AB 5 "Vitt på svart: så illa är det" (Reportage) 11 april 2016
- AB 6 "Läraren Joel: Jag vill att eleverna ska känna att de duger" (Reportage) 21 april 2016

Expressen

- EXPR 1 "Musiken blev Cherries räddning" (Recension) 7 juli 2017
- EXPR 2 "Almgården - Rosengårds bortglömda granne" (Reportage) 19 mars 2016

Kvällsposten

- KVP 1 "Att inte skriva om problem som drabbar invånare i orten vore att totalt - ...strunta i dem." (Krönika) 6 okt. 2016

Bilaga 1

Koder

Vem pratar (genomgående för kodningen)

- experter
- invånare
- tjejer
- skribenter

Tjejtper

- Duktiga och skötsamma
- Inte som andra tjejer
- Offer för...
 - killar
 - hederskultur
 - utanförskap
 - socioekonomiska problem
 - föräldrar
 - trångboddhet

Pratet om området

- problembeskrivningar
- nyanserande prat
- det positiva med området
- Invånarna ger en annan bild
- Parallellt samhälle

Integration/Segregation

- Vägen in i samhället och gemenskapen
- Släppa in, låta, ge chans

Tjejer gör si, killar gör så

Klass

Feminism

Skolan

Strid mot kultur/familj

Ekonomi

Genusprat

Trots allt, mot alla odds

Kämpa, kriga, ta tillbaka